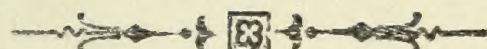
REYKDŒLA SAGA

REYKDŒLA SAGA

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

BENEDIKT SVEINSSON

REYKJAVIK

Kostnaðarmaður Sigurður Kristjánsson

1923

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN

FORMÁLI

Saga Vémundar og Vígaskútu hefir verið gefin út þrysvar fyrr en nú: Fyrst var hún prentuð í Khöfn 1830 af konunglega Fornfræðafélaginu, í 2. bindi af Íslendinga sögum. Sáu þeir um útgáfuna Þorgeir Guðmundsson og Þorsteinn Helgason. Vóru þar lögð til grundvallar skinnbókarbrot þau, sem til eru og síðar verðr getið, en að öðru leyti mest farið eftir pappírshandriti Nr. 161 fol. í safni Árna Magnússonar. Handrit þetta hefir ritað síra Jón Erlendsson í Villingaholti, nafnkunnr og merkilegr fornrita-skrifari, er mörgu hefir frá glötun forðað, meðal annars Íslendingabók Ara prests Þorgilssonar og þar með unnið íslenzkum bókmentum ómetanlegt gagn. Þetta handrit sögunnar er þó víða rangt, en því tóku útgefendr það fram yfir önnur, að þeim þótti það ganga næst skinnbókinni og töldu það jafnvel beina afskrift hennar, þá er hún var heillegri. Fleiri handrit vóru og höfð til hliðsjónar. Handrit J. E. endar í miðju kafi í síðasta kap. á orðunum: „fara til Ölvis hins“, svo sem öll önnur handrit, er þeim vóru kunn; og er því eyða í útgáfunni frá þessum orðum til þess er skinnbókarbrotið tekr við með niðrlagi sögunnar: „(ga)nga þeir Illugi ok Björn“ o. s. frv. Hugðu útgefendr, að eyða

þessi mundi nema einni síðu í skinnbókinni (sem skafin er) eða sem svaraði hálfri annarri síðu prentaðri. — Sagan kom einnig sérprentuð sama ár ásamt Ljósvetningasögu, eftir sömu útgáfu með sérstökum formála og kallast þar „Vémundar saga ok Víga-Skútu“. Útgáfa þessi virðist allgóð, eftir þeirrar tíðar hætti.

Öðru sinni kom sagan út í útgáfu Hins íslenzka Bókmentafélags í Khöfn 1881. Dr. Finnr Jónsson bjó til prentunar. Hér er einnig farið eftir skinnbókarbrotunum það sem þau ná, en jafnframt höfð til samanburðar öll pappírshandrit, sem kunn vóru, og orðamunr greindr neðanmáls. — Þriðja sinni er sagan prentuð í Reykjavík 1896, í safni Sigurðar bóksala Kristjánssonar af Íslendingasögum. Valdemar Ásmundarson bjó undir prentun. Er þar farið eftir meginmáli sögunnar í útgáfu Bókmentafélagsins.

Fyrrnefnd brot sögunnar eru úr skinnbók, ritaðri um 1400 og nú geymd í safni A. M. 561, í fjögurra blaða broti. Bókin hafði verið eign Þorláks biskups Skúlasonar á Hólum, að því er Elín dóttir hans sagði Árna. Af bókinni er nú til 41 blað. Fyrirsagnir og upphafsstafir eru með rauðu letri. Auk þessarar sögu eru þar brot af Gull-Þóris sögu og Ljósvetninga sögu. — Af Vémundar sögu ok Víga-Skútu eru 16 fyrstu blöðin og hefst með orðunum: „(bæ)num. Sveinninn skal gneggja þar“ (sjá bls. 43 í þessari útgáfu). Nær brot þetta óslitið aftr í 20. kap. og endar á orðunum: „ok lúka þegar fyrir sakar fjölskyldu þeirar, er hann átti at (annask;“ sjá bls. 73). Verðr þá eyða, en sagan hefst aftr í næsta kap. á orðunum: „(ok segja sér) alla af hendi vera“ (sjá bls. 75); og helzt óslitið aftr

í 28. kap., en endar þar á orðunum: „váru þar á festir hringar til þess at eigi mætti svá at“ — (sjá bls. 99). Loks hefst endi sögunnar í 30. kap. á orðunum: „(Þeir gan)ga nú eftir jarðhúsinu“ og er heill til söguloka.

Eyðurnar inn í milli stafa af því, að skafnar hafa verið heilar og hálfar síður í skinnbókinni og líklega vantar auk þess alveg eitt blað á milli hefta. —

Til er fjöldi pappírshandrita af sögunni í söfnum erlendis og hér á landi og jafnvel í eigu einstakra manna. Eru in elztu rituð um miðbik 17. aldar. Dr. Guðbrandr Vigfússon, og dr. F. J. (í formála fyrir Bókm.fél. útgáfunni) telja öll þessi handrit stafa frá týndri skinnbók og mun sú skoðun bygð á því, að þau eru auðsjáanlega skrifuð eftir heilli bók, að öðru en því, að á þau vantar niðrlag sögunnar. Endar handritaflokkr þessi á orðunum í síðasta kap.: „Þóroddr réð þeim Illuga ok Birni at fara til Ölvis hins“ — en við sum handritanna hefir löngu síðar verið aukið niðrlagi skinnbókarbrotsins, en að vísu ófimlega („.... fara til Ölvis hins spaka. Ganga nú eftir jarðhúsinu“ osfrv.). Vantar þá á milli enda pappírshandritanna og síðasta skinnbókarbrotsins sem svarar sex línum í þessari útgáfu (sjá bls. 103).

Dr. F. J. hefir síðar komizt að annarri niðrstöðu um uppruna pappírshandritanna og staðhæfir í bókmentasögu sinni inni miklu (1. útg.), að þau stafi einmitt öll frá skinnbókinni í A. M. 561 4to. Mun þetta rétt, þótt hann rökstyðji það eigi og kemr heim við skoðanir þeirra manna, er fyrst gáfu út söguna. En það, að allan

endi sögunnar hefir vantað í pappírshandritin (og þar með það, sem enn er til á skinnbókarbrotinu), hlýtr að stafa af því, að einungis eitt pappírshandrit hafi verið tekið í öndverðu eftir skinnbókinni, því næst hafi týnzt endinn af þessu handriti (eftir orðin: „fara til Ölvis hins“) og síðan stafi frá því handriti allar aðrar afskriftir, sem enda þarna í miðju kafi.

Mönnum var lengi ókunnugt um, að til væri handrit, er hefði söguna heila, og því var það, að dr. Hallgrímr Scheving reit á miða uppfylling í eyðuna, sér til gamans, og er miðinn í safni Jóns Sigurðssonar. Svarar hann að lengd einni blaðsíðu og er því mun lengri en vera ætti.

En þá kemr betri hjálp úr annarri átt. Í safni Bókmentafélagsins er bók, 384 í fjögurra blaðabroti með ýmissum sögum og þáttum, rituð á síðustu áratugum 18. aldar. Á bók þessari er Vémundar saga og Víga-Skútu með hendi Páls smiðs Sveinssonar á Steinsstöðum. Söguna hefir átt Halldór Hjálmarsson konrektor á Hólum, mentamaðr, sem lagði mikla stund á að bjarga frá glötun fornum skjölum og ritum. — Handrit Páls endar á orðunum: „til Ölvis hins“ — svo sem önnur handrit, en síðar hefir Halldór konrektor aukið endinum við eyðulausum, og skrifað þar út á röndina: „Eptir Luxdorphs Exemplari Kh. er skrifad þad eptir er.“ Og á viðfestum miða gerir hann þessa frekari grein fyrir handriti sínu:

„Þessi saga af Vemundi Kogur og Vígascutu er skrifud af Pale saluga, sem var á Steinstodum og dó þar [1804] epter eiginhandarriti prestsins sál Sr Magnusar á Hosculdsst. á Skagaströnd [þar var

hann prestr 1748—84] og borin sidan saman vid 3 Exemplaria. af hvorium eitt sem Gottschalch á Vollum átti var oldungis samhlioda, en tvö önnur voru ad mestu leyti samhlioda sin á milli, annad frá Mr. Þorsteini Gíslasyni á Kristsnesi í Eyafirde, annad frá Sr Jóni Jónssyni á Bardi í fliotum med hond Prent. Sal Petrs Jonssonar, sem dó í Asgeirsbrecku .... Endirinn sem oll Exemplaria vantade feck eg nockrum arum sidar skrifadann epter Luxdorphs Exempl. í Kaupmannahofn af Sr Sveini Palss. kirurgo."

Eigandi handrits þess, sem hér er vísað til, er B. W. Luxdorph leyndarráð, er uppi var í Danmörku síðara hluta 18. aldar. Átti hann ekki allfátt íslenzkra handrita og eru sum þeirra geymd í söfnum, er fylgja konunglega bókasafninu í K-höfn. Ekki finst þó handrit hans af Vémundar sögu og Víga-Skútu og mun það týnt. — Sveinn Pálsson hefir ritað eftir því endi sögunnar, þá er hann var við nám í Khöfn á árunum1787—91. Er því handrit Halldórs konrektors nú elzta handrit, sem hefir söguna heila. Er það hvorttveggja, að afskriftin hefir farið góðra á milli frá handriti Luxdorphs, enda virðist uppfylling þessi fullkomlega áreiðanleg og ósvikin, bæði að efni og orðbragði, og fellr sem bezt má vera við söguna á undan og eftir. Hlýtr því handrit Luxdorphs að hafa stafað frá skinnbókinni eða afskrift hennar meðan þessi hluti hennar var heill og óskafinn.

Eftir þessu handriti Halldórs Hjálmarssonar er eyðan fylt í útgáfu Bókmentafélagsins, sem farið hefir verið eftir við þessa prentun sögunnar. En af því, að prentunin er ekki alveg samkvæm hand-

ritinu, þá prenta eg eyðufyllinguna hér óbreytta eftir því (að öðru en stafsetning):

[Þoroddr réð þeim Þórði Illuga ok Birni at fara til Ölvis hins] spaka, ok biðja hann ráða at vinna Skútu. Síðan fara þeir ok finna Ölvi. Réðsk hann þegar til ferðar með þeim ok hagar svá til, at þeir koma til hýbýla Skútu um nótt, ganga þeir Illugi ok Björn í jarðhúsit eftir tilvísan Þorgríms með ljós, en Ölvir var hjá jarðhúsmunnanum. Þeir gan[ga nú eftir jarðhúsinu, osfrv].

Til er annað handrit í safni Bókmentafélagsins, Nr. 206 í fjögurra blaða broti, sem einnig hefir söguna heila. Á bók þeirri er ýmiskonar samtíningr í bundnu máli og óbundnu. Er hún rituð um 1827 af Halldóri Árnasyni, er lengi var lyfjasveinn í Nesi á Seltjarnarnesi. Hann var fæddr um 1772, sonr Árna á Selalæk, Ormssonar prests Snorrasonar að Reyðarvatni. Var hann hneigðr fyrir grúsk og fróðleik. — Handrit þetta kallar dr. Finnr Jónsson: J. í formála Bókm.fél. útgáfunnar, og segir það vera „það eina handrit, sem skrifað er beinlínis eftir skinnbókarbrotinu, það sem það nær“. — Þetta mun þó ekki rétt athugað, því að hvorttveggja er, að ritarinn. Halldór Árnason, mun aldrei hafa farið utan og því ekki haft færi á að sjá skinnbókarbrotin, enda er dálítill orðamunr milli handrits hans og skinnbókarinnar. Virðist J. sums staðar réttara og eru stöku leiðréttingar teknar upp í þessa útgáfu eftir handritinu sjálfu, þótt þess orðamunar sé ekki getið í útgáfu Bókmentafélagsins. — Eyðufyllingin á að líkindum rót sína að rekja til handrits Halldórs konrektors.

Meðal elztu pappírshandrita sögunnar er Nr. 158 fol. í safni A. M. Er það bók með mörgum

sögum, er átt hefir Þorsteinn Bjarnarson prestr á Útskálum (f. c. 1612, d. 1675). Þessi bók hefir verið lögð til grundvallar við útgáfu Bókmentafélagsins, þar sem vantaði í skinnbókina. — Þá er og önnur sögubók: A. M. 496 í fjögurra blaða broti, er átt hefir Þorlákr biskup Skúlason „en enginn annar 1652“, og er hún notuð við útgáfuna 1881. — Enn eru þar talin mörg handrit, sem oflangt yrði hér að greina og vísast um það efni til formála margnefndrar útgáfu Bókmentafélagsins.

Sagan er nefnd á ýmsa vegu í handritunum. Í flestöllum þeirra er hún kölluð: S a g a V é m u n d a r k ö g u r s o k V í g a - S k ú t u. Ein tvö þeirra kenna hana alla við Skútu. Annað þeirra (handrit Þorláks biskups, sem áðr var getið) bætir þó við: „þessi saga kallast öðru nafni Reykdœlinga-saga.“ — Skinnbókarbrotið hefir fyrirsögn fyrir 17. kap. (þar sem síðari hluti sögunnar hefst): „Saga Víga-Skútu sonar Áskels.“ — Í útgáfunum 1881 og 1896 er sagan öll nefnd einu nafni: Reykdœla saga og staðhæft í formálum fyrir útgáfunum, að svo sé „gert í sögunni sjálfri“. En þetta er misgáningr. Í 19. kap. (þ. e. í síðara hlutanum, sögu Víga-Skútu) er skírskotað til f y r r i s ö g u n n a r með þessum orðum: „. . Þá er þeir Áskell börðusk ok Steingrímr, sem sagt er fyrr í R e y k d œ l a s ö g u n n i frá viðskiftum þeira.“ Hér er vitnað til V é m u n d a r s ö g u, og er h ú n því öðru nafni kölluð „Reykdœla sagan“, einmitt t i l a ð g r e i n i n g a r frá „Sögu Víga-Skútu sonar Áskels.“ Er það og rétt, því að sá hluti sögunnar segir frá þeim Reykdœlum, en Víga-Skútu saga mest frá Mývetningum. Sagan virðist að vísu ein heild, eftir sama höfund,

og er saga Víga-Skútu beint framhald af Vémundarsögu eða „Reykdœla sögunni“. — Má því nefna báðar sögurnar einu nafni sameiginlegu, þótt svo virðist eigi hafa verið gert í öndverðu. Því er nafninu: „Reykdœla saga“ haldið á titilblaði og yfirskrift allrar sögunnar, þótt það sé eigi allskostar rétt, svo sem að framan var sagt.

Nokkur örnefni við Mývatn staðfesta atburði þá, er frá er sagt í sögunni. Lifa enn sagnir, er örnefnum þessum fylgja, þótt þau sé ekki nefnd á nafn í sögunni sjálfri. Er það allmerkilegt, að fjögur örnefni staðfesta frásögnina um bardagann á Geirastöðum og dráp Austmannanna: Vagns, Nafars og Skefils, því að við þá alla eru örnefnin kend: Vagnsbrekka (stundum nefnd: Vagnabrekka), Skefilshólar og Nafarssker (í Laxá), en Kumblabrekkur heita og þar skamt frá, þar sem dysjar hafa fundizt og sagt er, að þeir hafi dysjaðir verið, er í bardaganum féllu. — Dritsker heitir hólmi í Mývatni, þar sem sagt er, að Skúta hafi bundið flugumanninn. Sagan getr um tvo flugumenn, er Skúta byndi, og nefnir Hrafnasker, þar sem annar væri bundinn, en lætr hinn staðinn ónefndan. Liggr beint við, að Dritsker sé staðr sá, er Skúta batt mennina, eða manninn, hvort þeir vóru tveir eða einn.*

Sum þeirra bœjanafna og staða, sem sagan getr um, eru nú glötuð eða breytt. Er stuttlega

* Aftr mun Skútaskriða austan í Vindbelgjarfjalli fremr vera kend við skúta þann, sem þar er fyrir ofan og nú nefnist Skútahellir, heldr en þessi örnefni sé dregin af nafni Víga-Skútu, þótt það sé fœrt í munnmæli. Orðmyndirnar væri þá rangar, en vel skiljanlegt, að munnmælin gæti vilzt á líking nafnanna.

vikið að þessu í nafnaskránni. — „Reykir“ hljóta að vera sama sem Laugar í Reykjadal. Svo hljóta „Laugar“ í Ljósavatnsskarði að vera Stóru-Tjarnir. Þar er laug við bœinn. Þar sem sagan segir, að Vémundr hefði boð „undir Felli“, þá hlýtr að vera átt við bœ þann, er Landnámabók nefnir „undir Skrattafelli“, en það er annarhvor bœrinn: Ytra-Fjall eða Syðra-Fjall. Annars er sagt bæði fyrr og síðar í sögunni, að Vémundr byggi á Öndóttsstöðum. Virðist hér því eitthvað aflaga eða málum blandað. — Arnarstaðir í Eyjafirði, sem tvö handrit hafa, er víst rangt, en réttara nafnið Granastaðir, sem í flestum handritum stendr. Um þetta segir Brynjólfr frá Minna-Núpi í Árbók Fornleifafélagsins 1906, bls. 20: „Handritum sögunnar ber eigi saman um bústað Grana, föður Helgu, er Háls átti. Segja sum, að hann byggi á Granastöðum, en önnur á Arnarstöðum. Og með því að kunnugt er, að bœr er í Eyjafirði, sem heitir Arnarstaðir, en enginn sem heitir Granastaðir, þá hefir Arnarstaðanafnið verið tekið upp í textann, sem hið rétta, í síðustu útgáfu(m) sögunnar. En þeir, sem því réðu, hafa ekki vitað, að eyðibœr er til í Eyjafirði, sem heitir Granastaðir. Hann er suðr í Eyjafjarðardal, svo langt fyrir sunnan Hóla, að annar bœr hefir verið þar á milli; sá hét Másstaðir. Sér til rústa þessara bœja beggja.“ — —

Frásagnir sögunnar sumar bera þess vitni, að höfundrinn hafi eigi verið nákunnugr í Þingeyjarþingi. Eru margar lýsingar um ferðir manna nokkuð ónákvæmar og miðlungi ljósar, þótt þær megi til sanns vegar fœra. Yrði hér oflangt mál að tína það og telja. Kunnugleiki höfundar virð-

ist miklu meiri í Eyjafirði. Má meðal annars marka það af frásögninni um för þeirra Áskels í Eyjafjörð, einkum lýsing vettvangs þeirra Steingríms; þar er nefndr „Kárapollr“ og er hann enn til; — eða þar sem sagt er, að þeir Vémundr hitta Gnúp „fyrir utan Laugaland á melunum“. Er líklegast, að höfundrinn hafi heima átt í Eyjafirði.

Sagan virðist lítt hafa færzt úr lagi í afskriftum. Hún er rituð lipru og alþýðlegu orðfæri og virðist fornleg og áreiðanleg. Er talið, að hún sé í letr færð fyrir eða um 1200, og er að ýmsu leyti merkileg saga. Einkennilegt er það um rithátt sögunnar, hversu margoft koma fyrir orðin: „Svá er sagt“; bendir þetta til þess, að sagan sé að öllu skráð eftir munnmælum, en eigi „soðin saman“ eftir rituðum heimildum. Nokkurum sinnum er þess getið, að sögnum beri eigi saman; er þá hvorrartveggju sagnarinnar getið, en ósagt látið, hvor sannari sé.

Þess er getið í 19. kap., að „spjótit Vagnsnaut átti síðan Þorvarðr Þorgeirsson. Saxit var ok upp tekit ór kumli Nafars ok þóttu öll vápnin vera forkunnar góð, sem jafnan bar raun á, ef þau váru til nökkurs höfð. Enn eru hér nökkur merki til sögð“. — Af þessu er auðsætt, að höfundr sögunnar hefir þekt vel til frásagna um vopn þessi, þótt hann skrásetji eigi. Þorvarðr Þorgeirsson, sem hér er nefndr, mun víst vera enn nafnkunni höfðingi, er uppi var síðara helming*

---

* Þessi orð þurfa eigi að merkja það, að höfundrinn ætli að skrá þessi „merki“ í sögunni, enda er þeirra eigi frekara getið.

12. aldar og margt er frá sagt í Sturlunga sögu og Biskupasögum. Hann var mágr Hvamm-Sturlu og föðurbróðir Guðmundar biskups Arasonar, ævintýramaðr og óeirinn, stóð í vígaferlum og þurfti oft vopna að neyta. Hann bjó um skeið á Ljósavatni og á Hálsi, en varð loks munkr (að Þverá sem Þorgeir Hallason faðir hans, að því er víst má telja) og lézt 1207. Hafa vafalaust verið stundaðar bókmentir og sagnaritun þar í klaustrinu í það mund. Kemr það vel heim við þann tíma, er sagan er rituð, að höfundrinn hafi gerla þekt Þorvarð og jafnvel eigi fjarri, að hann sjálfr hefði verið við samning hennar riðinn. — Ljósvetninga saga skírskotar á einum stað (kap. 23.) til Þorvarðs Þorgeirssonar og hermir orðtæki, er hann „var vanr at mæla“ og hafði dregið af atvikum fornum, sem frá er sagt í sögunni. Þessi athugasemd hefir auðsælega fyrst verið rituð utanmáls á blaðrönd af manni nákunnugum Þorvarði og er skotið inn í miðja viðræðu þeirra Eyjólfs halta og manna hans. Ber innskot þetta, þótt stutt sé, vitni þess, að Þorvarði hafi legið ljóst fyrir og verið hugleiknir fornir atburðir á frændslóðum sínum norðr þar. Hann var skáld og átti skamt til fróðra að telja, því að móðurbróðir hans var Ingimundr prestr Einarsson á Reykjahólum, „fræðimaðr mikill ok fór mjök með sögur ok skemti vel kvæðum ok orti;“ hann er og kallaðr „et mesta stórmenni í skapi,“ „at mörgu enn mesti mætismaðr,“ „et mesta göfugmenni, skáld gott, ofláti mikill bæði í skapferði ok annarri kurteisi, enn mesti gleðimaðr ok fekk margt til skemtanar.“ Hefir þeim frændum svipað saman um margt og vafalaust verið mikil vin-

átta með frændsemi. Áttu þeir góðan kost að kynnast, bæði á Alþingi og eins þá er Þorvarðr dvaldist þar vestra í Hvammi með Sturlu Þórðarsyni og Ingibjörgu systur sinni. Var Þorvarðr þá um þrítugt, er Ingimundr lézt (1169). — En því hefi eg látið alls þessa getið, að þar sem sögur þeirra Ljósvetninga og Reykdœla geta báðar Þorvarðs eins þeirra manna, er uppi vóru þá er þær vóru ritaðar, þá er það ekki alls ómerkilegt, þótt því hafi engi gaumr verið gefinn, — svo að nafns Þorvarðs er jafnvel hvorki getið í nafnaskrá útgáfunnar 1881 né 1896 af Reykdœla sögu. En vert að halda öllu því til haga, er bent getr til heimildarmanna fornsagna vorra.

Haukr Valdísarson, er orti Íslendingadrápu á 12. öld, telr Glúm Geirason, en eigi Þorkel bróður hans, hafa eignazt sverðið eftir Skefil dauðan. Hann kveðr svo:

Ár frák arfvörð Geira,
ylgr saddisk, vel fylgja
(menn vá Glúmr at gunni)
Gunnhildar bur kunnu.
Njörðr klauf Herjans hurðir
harða vitr á Fitjum
hinn es mál af manni,
metins auðar, fekk dauðum.

Sagan kom út í þýzkri þýðing í ritsafninu Thule, 11. bindi, Jena 1921. Útgefandi próf. Felix Niedner. Þýðandi er Walter H. Vogt. Í formála heldr hann því fram, að Vémundarsaga sé eftir annan höfund en Víga-Skútu saga og hafi þær verið skeyttar saman síðar. En eigi virðast nœgilega öflug rök fyrir þeirri ætlan hans.

Að lokum vil eg þakka þeim Hannesi Þorsteinssyni þjóðskjalaverði og dr. Páli Eggert Ólasyni háskólakennara fræðslu um menn þá, er að þeim handritum sögunnar standa, sem hér eru geymd og að framan getr.

12. nóv. 1923.

Benedikt Sveinsson.

TÍMATAL.

Víg Áskels goða .... um 970.
Deilur Víga-Glúms ok Víga-Skútu um 980.
Víga-Skúta ráðinn af dögum ... um 990.

Vémundar saga kögurs.

Hér hefr sögu Vémundar kögurs.

1. Þorsteinn höfði hét maðr. Hann bjó á Hörðalandi. Hann var faðir Eyvindar ok Ketils ens hörzka. Þat var eitt sinn í tali þeira brœðra, at Eyvindr kvaðsk heyra gott af Íslandi sagt, ok fýsti bróður sinn Ketil til Íslandsferðar með sér eftir andlát föður síns. Ketill vildi eigi fara, en bað Eyvind svá vítt nema land, at þeim ynnisk báðum vel, ef honum líkaði þar landskostir. Eyvindr fór til Íslands, ok kom skipi sínu í Húsavík á Tjörnesi, ok nam Reykjadal upp frá Vestmannsvatni, ok bjó at Helgastöðum, ok þar var hann heygðr. Náttfari sá, er Garðari hafði út fylgt, hafði eignat sér áðr Reykjadal, ok markat til á viði, hversu vítt hann skyldi eiga; en er Eyvindr fann hann, gerði hann honum tvá kosti, at hann skyldi eiga Náttfaravík, eða alls ekki. Þangat fór Náttfari.

Ketill fór til Íslands at orðsending Eyvindar bróður síns, ok seldi áðr jarðir sínar austr. Hann bjó fyrst at Einarsstöðum í Reykjadal. Hann var faðir Konáls, föður Einars, er þar bjó lengi. Eyvindr átti mörg börn; synir hans váru þeir Helgi á Helgastöðum, er þeir eru við kendir — hann druknaði á Grímseyjarsundi, — ok Áskell goði, er bjó í Hvammi, faðir Víga-Skútu ok Þorsteins. Dœtr Eyvindar váru þær Þorbjörg, er átti Þormóðr ór Laxárdal, ok Fjörleif, er átti Þórir leðrháls sonr Þorsteins Gnúpa-Bárðar sonar. Þeira synir váru þeir Vémundr kögurr, Herjólfr, Háls, Ketill í Húsavík, Áskell ok Hávarðr, er bjó í Fellsmúla.

Eysteinn hét maðr. Hann var Mánason, ok háleygskr at kyni. Hann bjó ı Rauðaskriðu við Fljótsheiði. Hann var ójafnaðarmaðr mikill. Mýlaugr hét nábúi hans. Hann bjó á Mýlaugsstöðum. Hann var barnfóstri Hávarðs Fjörleifarsonar. Mýlaugr var auðigr maðr ok síngjarn. Eysteinn fór til við sétta mann ok tók fyrir Mýlaugi fjögur mæli-hlöss skíðaviðar, ok hafði með sér heim, því at hann vildi eigi selja honum. Oft hafði hann fengit honum áðr við, ok hafði hann ekki fyrir goldit. Mýlaugr sagði til Hávarði, en Hávarðr Áskatli góða, móðurbróð-

ur sínum. Áskell kvað Eystein eigi vera jafnaðar-mann Mýlaugs við at eiga, ok vildi hann sjálfr til vekja um málit við Eystein, sem hann gerði um várit. Eysteinn lagði málit undir Áskel, því at hann var réttlátastr manna í sættargerðum, hverir sem í hlut áttu. Áskell gerði Mýlaugi jafnmikinn við, ok tólf aura silfrs fyrir sakastaði. Þá var goldit silfrit þegar, en viðrinn litlu síðar. Kvaðsk Eysteinn eigi oftar skyldu undir Áskel leggja mál sín. Ekki taldi Áskell at því. Þat haust kom Þorsteinn bolstöng út í Húsavík, systursonr þeira Áskels, ok átti í skipi. Hann fór til Hávarðs, ok lét bera varnað sinn til Eyjafjarðar, ok þótti ekki á verða nema starf eitt, ok seldi því Eysteini ór Rauðaskriðu þrjú hundruð lérefta ok klæða fyrir tíu hundruð, ok bauð Eysteini at flytja til skips í Húsavík verðit, áðr fjórar vikur eru af sumri. Hávarði þótti þat í illa skuldastaði selt, þá er hann vissi, en hélzk kaup sem áðr. En er vára tók, þá heimti Þorsteinn at Eysteini. Hann kvað Þorstein eigi þurfa at annask um; ok annat sinn, er Þorsteinn kom at heimta at Eysteini, svaraði Eysteinn: „Ek hefi", segir hann, „selt öðrum mönnum léreftin. Nú gelzk mér seint af þeim, sem ek á at heimta at; en verr hefir mér greiðsk, en ek hugða til, at kaupa við þik, því at léreftin

váru verri, en ek ætlaða.“ Þorsteinn kvað Eystein óspiltan varning tekit hafa, ok nú þykkir sinn veg hvárum þeira. Ok þar kom nú mál þeira, at Eysteinn kvað þat mundu bezt at heimta ekki fyrir varninginn, ok láta þar niðr falla þat mál, sem nú var komit. Þorsteinn fór nú ok sagði Hávarði til svá búins. Hávarðr segir, at nú fór sem hann grunaði, ok hann gat til, þá þegar, er Þorsteinn sagði honum kaup þeira, — „ok þat sýnisk mér fyrir liggja, at leita til Áskels um þetta mál, sem öll önnur, þau er hans sómi við liggr ok frænda hans, ok er sá líkastr at rétta þetta mál við Eystein.“ Þorsteinn kvaðsk eigi vilja kæra fyrir frændum sínum þetta mál, ok bauð nú Eysteini hólmgöngu, þá er hann varnaði honum gjaldsins. Tóksk hólmgangan með þeim, ok varð hon með því móti, at Þorsteinn hjó skjöldinn af Eysteini, ok nær undan honum fótinn. Tók hann þar þrjár merkr silfrs ok varning sinn allan. Fór hann nú utan. Þótti mönnum hann mikit vaxit hafa af máli þessu. En frá Eysteini er þat at segja, at fótr hans var grœddr, ok gekk hann jafnan haltr, síðan er hann hafði barizk við Þorstein.

2. Svá er sagt, at Háls Fjörleifarson gerði bú at Tjörnum í Ljósavatnsskarði, ok þar

gerðisk vinátta mikil í millum ok Eysteins í Rauðaskriðu. — Björn hét maðr. Hann var frændi þeira Fjörleifarsona. Hann kom einhverju sinni at hitta Háls Fjörleifarson, ok beiddi hann nökkurs tilbeina um ómegð sína, ok svá at gefa nökkut til utanferðar sér. Háls sagði, at hann myndi annask ómegð hans, ef frændr hans vildi beina til utanferðar honum. Björn réð þat nú af, at hann fór til Reykjadals, at finna föðurfrændr sína; ok hann kemr at kveldi til Eysteins, ok varð þeim margt talat, ok rœddu um, hverjar tiltekjur Björn ætlaði at hafa, ok þá spurði hann Eystein, hverju hann ætlaði at beina til utanferðar honum. „Viltu til vinna nökkut, þat er hœfilegt er, eða nenna?“ Eigi kvaðsk hann flugumaðr vilja vera, þó at Eysteinn vildi þat. Eysteinn svarar: „Ek skal gera þér kost einn fullgóðan. Þú skalt reka fimtán geldinga til Háls frænda þíns, þá sem ek á, ok þó með leynd, á þessarri nóttu, ok setja þar inn ok byrgja, en kasta vöttum þínum ok staf hjá vökinni þar á tjörninni.“ Björn fór með eftir ráðum Eysteins, ok rak fimtán geldinga til Háls frænda síns um nóttina á laun; en Eysteinn fekk honum fararbeina, ok fór hann utan austr í Fjörðum með ráði Eysteins. En frá því er nú at segja, hvat Eysteini gekk til þess, er hann bauð honum

at kasta niðr stafnum ok vöttunum hjá vökinni, at hann ætlaði, at menn skyldi hyggja, at hann væri druknaðr, ok ætla, at hvarf hans myndi af því vera. Um morguninn eftir fór Eysteinn í rannsókn, ok með honum Þorgeirr frá Ljósavatni, ok þeir kómu til Háls ok beiddu þar rannsóknar; var þeim þat uppi látit. Ok er Eysteinn rannsakaði, fann hann geldinga sína fimtán í húsi Háls, ok beiddisk sjálfdœmis af honum. En Háls brásk ókunnigr við þetta, ok vildi í engan mun festa grið fyrir þetta, er hann hafði engan grun um sauði Eysteins, þessa er þar váru komnir, eða hverju faraldi þeir hefði þar komit. Ok var þat nú hans órræði at leita frænda sinna, Áskels goða ok Hávarðs, ok segir þeim til þessa, þat sem hann mátti af vita. Þeir svöruðu, at nú hefði svá farit, sem ván var at, at hann mundi eigi betr gefask honum en öðrum. Þeir kváðu mjök í bœtr bera, at hann hefði engu mátt á leið koma um þenna atburð, ok var nú sú ráðagerð Áskels, at þeir myndi utan fara báðir brœðr, Háls ok Vémundr. — Þess var eigi langt at bíða, áðr en fréttisk hvarf Bjarnar, ok þótti mönnum þat með undarlegu móti vera. Ætluðu margir, at þat myndi hafa saman borit: hvarfit Bjarnar ok sauðanna Eysteins, ok kom þat mjök í huga mönnum

einart, at eigi væri örvænt við féþurft Bjarnar ok grunnsæi, en við illgirni ok slœgð Eysteins, at þeir myndi með nökkuru móti hafa verit báðir at einu ráði; töldu eigi ólíklegt, at þann veg myndi Eysteinn þykkjask helzt mega reka svívirðingar sinnar, sem hann fekk af Þorsteini bolstöng, at láta frænda hans verða fyrir þvílíku ámæli, sem mörgum myndi þykkja líklegt vera, at Háls fengi af þeim hlut. Þótti þat ok undarlegt, at hann fœri svá djarflega með, ok gengi svá gegnt at í rannsókninni, nema hann vissi nökkut til áðr. Nú ferr málit til þings, ok lauk svá, at Háls varð sekr um sauðatökuna, fyrir því, at Áskell vildi eigi svara fyrir hann.

3. Nú er at segja frá ferð þeira Háls ok Vémundar, at þeir fóru utan, ok fundu Björn frænda sinn, ok spurðu, hverju gegndi um ferð hans; en hann varð fár við komu þeira, ok fann þat til utanferðar sinnar, at hann kvaðsk svá helzt mega forðask ómegð sína, at hann fœri utan. Háls kvað þat mundu engu gegna. Björn sagði, hvernig farit hafði með þeim Eysteini, er hann hafði heitit honum at annask ómegð hans, ef frændr hans vildi nökkuru til beina til utanferðar honum, — ok nú segir Vémundr, at hann hafi ekki komit at finna þá, ok þykkjask þeir brœðr

nú skilja, at hann myni eigi et sanna uppi láta, ok leita nú eftir við Björn, þar til er hann segir et sanna, hversu farit hafði með þeim Eysteini; ok nú tóku þeir Vémundr ok Háls Björn, ok fóru með hann á sínu valdi aftr til Íslands þegar et næsta sumar, ok koma skipi sínu í Húsavík ok hafa þar Björn með sér. Þat var ráðagerð þeira Vémundar at leyna Birni, þar til er þeir fyndi Áskel goða. Háls sagði þá þegar Katli bróður sínum, er hann kom til skips. Nú láta þeir skamt at bíða, áðr en þeir fara á fund Áskels, ok segja honum, hvar nú var komit málinu, ok þykkir honum nú vel hafa vegnat, ef Háls mætti nú fá rétting síns máls, ok safnar nú at sér mönnum, þar til er þeir verða saman sex tigir, ok fara þegar til Eysteins, ok hugðusk at koma þar á óvart. En þat bar svá til, at Eysteinn hafði þar eigi færa lið fyrir. Þeir Áskell ok frændr hans bera upp sitt mál, ok duldi Eysteinn alls um þat, at svá væri, sem þeir sögðu. Þá var Björn til leiddr, ok sannar hann sögu þeira Áskels, ok eigi dylr Eysteinn at síðr, ok nú biðr hann liðs Þorgeir Þorkelsson ljósvetning. En hann sagði, at hann myndi eigi gott mál til bera, ok kvaðsk þat vita, at Áskell myndi honum aldri lið veita um þetta mál. Áskell lét nú stefna Eysteini um illmæli þat, sem hann

hafði við Háls um sauðatökuna, til alþingis. Engir menn urðu til at svara fyrir Eystein, ok nú verða þær málalyktir, at Eysteinn varð sekr, ok þá er þeir koma heim af þingi, þá reið Áskell þangat með flokk manna, ok ætlaði at taka hann af lífi. En í öðru lagi er þat at segja frá Eysteini, at honum hafði í hug komit, at eigi væri örvænt, at þvílíkar málalyktir yrði á þinginu, sem nú váru, ok honum þótti þurfa nökkurra órræða í at leita, ef duga skyldi, ok kom þat í hug, at eigi myndi þeir gefa honum langa tómstund til ráðagerðar, þegar þeir kœmi heim af þinginu, ef hann sæisk eigi áðr fyrir; ok nú var þat hans órræði, at hann samnaði saman öllu ganganda fé, því er hann átti, ok rak inn í húsin, ok brendi upp allt saman, bœinn ok fénaðinn, ok svá hjónin öll, þau sem verit höfðu hjá honum. En frá því segja menn ýmist, hvat honum sjálfum varð fyrir. Er þat sumra manna sögn, at hann hafi farit utan suðr á Eyrum, ok hafi sézk í Vík austr, ok þaðan farit suðr til Danmerkr. En sumir segja, at hann myni hafa brunnit inni með hjónum sínum; ok vitum vér eigi, hvárt honum hefir nú heldr at bana orðit, en jarðir þær, sem þar váru eftir, urðu nú sektarfé.

4. Hánefr hét maðr. Hann bjó í Óþveg-

instungu. Fátt verðr frá honum vel sagt í þessarri sögu, ok var hann óorðsæll maðr. Hann grœddi mikit fé, en þó héldusk lítt hjónin hjá honum. Svá er sagt, at Hánefr fór til fundar við Vémund kögur, ok bauð honum at fóstra Þórkötlu dóttur hans, ok ætlaði hann sér þat mjök til trausts við aðra menn. Vémundr var engi jafnaðarmaðr kallaðr, ok vænti Hánefr af slíku, at hans hlutr myndi síðr fyrir borð borinn verða, þó at hann bæri eigi ávalt gott mál fyrir hendi. Þat er nú at segja, at Vémundr þá barnfóstrit, ok ferr Hánefr nú heim, ok þykkir allgóð ferðin. Nú verðr Áskell varr við þetta, ok þótti kynlegt, hví hann vildi þiggja slíkt at jafnskitlegum manni, sem hann kvaðsk hyggja, at Hánefr væri; lét ok þat líklegt þykkja, at hann myndi af honum nökkut illt hljóta. Vémundr kvað eigi vera, sem hann segði; lét Hánef vera vingóðan mann, ok kvað hann hafa sér marga góða gripi gefna, ok kallaði sér líka vel við hann, ok kvað hann vera góðan dreng. Áskell kvað hann mundu eigi langt líða láta, áðr en hann sýndi honum drengskap sinn; — „en hann þykkisk nú hafa fengit sér örugt traust,“ — ok nú hætta þeir umrœðunni.

Þorleifr hét maðr; hann var kallaðr melrakki. Hann kemr til Hánefs ok skorar á

hann til vistar. Þá hafði húskarl Hánefs í brott hlaupit skömmu áðr, ok tekr Hánefr við Þorleifi. Þat var siðvani Hánefs, at hann lét hvern dag ganga í haga til sauða sinna, ok lét telja þá.

Maðr hét Hrafn. Hann bjó at Lundarbrekku í Bárðardal. Hann var góðr bóndi. Svá er sagt, at Hrafni hurfu geldingar sextán, ok spurði ekki til, ok þóttusk menn eigi vita, hvat af væri orðit. Þat er at segja, at Þorleifr melrakki varð varr við, at Hánefr hvarf mjök oft ór hvílu sinni um nætr ok þar kom, at hann forvitnaðisk um, hverju gegna myndi. Ferr hann nú út ok leitar Hánefs, ok í einni brekku fellr hann. Ok er hann stóð upp, er blóð á hendi honum, ok nú hyggr hann at, hvar hann væri skeindr, er hann sá sik blóðgan; ok nú verðr hann eigi þess varr. En nú grunar hann, hverju gegna myndi. Þar váru hrísrunnar nökkurir, sem hann var, ok þar hittir hann jarðhúss munna. Þar var þann veg um búit, at þar var borinn fyrir hrísflekkr, ok stungit í gegnum hríslum, ok var svá á at sjá, sem heilir runnar stœði, ef eigi var allt at gengit. Nú fór hann í jarðhúsit ok þreifask þar fyrir. Hann hittir þar gærur, ok sauðarhöfuð grábíldótt fann hann þar eitt, ok var þat mjök auðkent. Þat tók hann á brott, ok þekr aftr

sem áðr var eftir sér. Síðan kendi hann reykjarþef, ok því næst sá hann eld ok ketil yfir eldinum, ok var þar maðr hjá, ok kennir hann hér Hánef, húsbónda sinn, ok gengr nú at fram at eldinum, ok lætr illa at Hánef, er hann er at slíku um nætr. Hánefr kvað húsfreyju rekkjuilla, en sagði sér ant um daga, svá at hann mætti þá eigi at vera, ok nú býðr hann Þorleifi eldsverk, en hann kvaðsk þat ekki vilja, ok segir, at hann myni eigi lengr með Hánef vera, ok kvað sér vera illan grun á hans máli, — ok þar skilja þeir. Ferr hann nú þar til er hann kemr til Hrafns, ok varðveitti höfuðit, þat sem hann fór með. Vel fagnar Hrafn honum, ok frétti, hví hann fœri frá Hánef. Þorleifr talði hvárntveggja þeira geðlausan, ok því hefði hann í brott farit. Nú varð Hrafni rœtt um sauðahvarfit, ok varð þann veg í orðum Þorleifs, at honum þótti menn engan gaum at gefa slíkum hlutum, — „er ekki skal eftir leita þvílíkum hvörfum, er svá eru stödd.“ Hrafn spurði, hvárt hann vissi nökkut til, hvert eftir myndi vera at leita. Ekki vildi hann þó segja Hrafni greinilega til, áðr en Hrafn gaf honum hundrað silfrs, ok nú sýnir Þorleifr honum bæði höfuðit ok markit, ok kendisk Hrafn þat. Nú fara þeir til jarðhússins, ok fundu

þar ekki. Þeir þóttusk vita, at Hánef myndi hafa grunat, at Þorleifr hafði snefil af haft, ok hafi því á brott borit. Þeir Hrafn hitta nú Hánef, ok báru þetta á brýn honum, at hann mun vera nökkurs af valdr um sauðatökuna, en hann dulði alls um þat. Þorleifr segir Hánef grun þann, er hann hafði af, ok eigi dylr Hánefr at síðr. Hrafn bauð honum at hafa jafnmarga sauði aftr, sem hann hefði tekit frá honum. Eigi vildi Hánefr þat, ok nú skiljask þeir. Fara þeir Hrafn heim, ok sannlega þykkisk Hrafn nú vita, at Hánefr hefir stolit frá honum geldingunum. Þat er nú at segja, at Hánefr ferr til fundar við Vémund vin sinn ok segir honum illmæli þat, sem haft var á honum. Vémundr spyrr, ef hann væri nökkurs af valdr um þetta mál, en Hánefr kvað þat fjarri fara, ok bað nú Vémund at styrkja sitt mál. Hann kvað svá vera skyldu.

5. Maðr hét Steingrímr Örnólfsson, Þórðar sonar slítanda. Hann var mikill maðr fyrir sér ok góðr bóndi. Hann var kvángaðr maðr ok hét Ástríðr kona hans.

Þorbjörn hét maðr, er bjó á þeim bœ, er í Árskógi heitir; þat er á Gálmaströnd. Þorbjörn átti tvá sonu, er við þessa sögu koma nökkut. Hét annarr Steinn, en annarr Helgi. Þeir váru efnilegir menn, ok enn mun

sagt verða frá þeim síðar meir í sögunni. Dóttir Þorbjarnar hét Ástríðr. Þá konu átti Steingrímr, er fyrr var nefndr. Steingrímr bjó at Kroppi í Eyjafirði. Var sagt, at hann væri frændi Hrafns, er bjó at Lundarbrekku í Bárðardal.

Nú er þat fyrst at segja, at Hrafn sendi Þorleif melrakka til Steingríms frænda síns í Eyjafjörð, ok vildi ekki hætta honum þar með sér, ok kvað hann vera góðs verðan af sér, svá sem honum hafði drengilega farit í málum þeira Hánefs. Kvaðsk hann eigi vilja, at hann hlyti þar illt af. Segir, at hann mun koma um vetrinn at finna hann. Þorleifr kemr nú til Steingríms ok tekr hann vel við honum at orðsendingu Hrafns. Er hann nú með honum. Um vetrinn finnask þeir frændr, ok er þat ráðagerð þeira, at Hrafn skyldi selja jarðir sínar þar norðr, ok fara síðan vestr í nánd Steingrími, ok stefna Hánef um sauðatökuna, en þá kveðsk Steingrímr vilja taka við málinu síðan. Nú fór Hrafn svá með, sem honum var ráð til gefit, at hann stefndi Hánef um várit, áðr en hann fór í brott þaðan ór sveit með allt sitt í Eyjafjörð. En frá því er nökkut at segja, hvern veg Hánef brá við stefnuna, at hann fekk sér sjálfr hest, ok reið þegar á fund Vémundar vinar síns ok segir honum, hvar nú var

komit málinu, ok nú lætr hann á sannask fyrir Vémundi, at hann er valdr at sauðatökunni, ok biðr hann nú ásjá nökkurrar. Vémundi þótti nú illa, at Hánefr dulði hann fyrr sauðatökunnar, ok sagði, at nú þœtti honum verra við at eiga, er hann hefði eigi áðr vitat. En þó er svá sagt, at Vémundr tekr handsölum á öllu fé hans, en hefði heim dóttur sína. Nú verðr Áskell skjótlega varr við þetta, ok býðr hann Hánef til sín, ok þótti hann vera þræls efni; segir nú, sem fyrr, at illt myni af honum hljótask; kvað eigi ólíkt því farit hafa, sem hann gat til fyrir öndverðu, þá er þeir Vémundr töluðusk við, þá er hann þá barnfóstrit at honum.

Steingrímr fór nú til alþingis með málit, ok endar svá, at hann Hánefr verðr sekr gerr um sauðatökuna.

Hrói hét maðr. Hann bjó norðr í Öxarfirði á þeim bœ, sem heitir í Klifshaga. Hann var mikill bóndi fyrir sér, ok sagt er, at Steingrímr gaf Hróa hundrað silfrs, til þess at drepa Hánef, ef Vémundr sendi hann í Raufarhöfn til skips, — „því at hann vill koma honum þar utan á Sléttunni.“ — En Steingrímr kvaðsk mundu varða at Gásum, at eigi kœmisk Hánefr þar utan. Ok þetta vill Hrói, ok fara menn nú heim af þinginu. Vémundr ferr Sandleið heim til bús síns á

Öndóttsstaði í Reykjadal, ok hann kom í Hraunsás hjá Mývatni. Þar bjó kona sú, er Þorgerðr hét. Hon átti son þann, er Þorkell hét. Hann var ungr maðr ok frœknlegr. Vémundr bað, at sonr hennar fœri norðr á Sléttu með honum til skips; kvað sér gott þykkja, at slíkir menn fœri með honum, sem Þorkell væri, — „er svá eru vænlegir.“ Hon leyfir, ok þykkir allmikit fyrir, en þó ferr hann með Vémundi. Nú ferr Vémundr at hitta Áskel frænda sinn, ok ræðsk um utanferðina Hánefs við hann. En Áskell latti utanferðina, ok bauð honum þar at taka við Hánef, ok sjá þat ráð fyrir honum, sem honum bezt líkaði; segir honum þann grun, sem hann þóttisk vita um ráðagerð þeira Steingríms ok Hróa í Klifshaga, en kvað enga ván, at hann myndi á brott komask í Eyjafirði, svá at Steingrimr yrði ekki varr við. Vémundr kveðsk þat eina vilja, at koma honum á brott. „Engan hlut vil ek í því eiga,“ segir Áskell, „ok far þú með sem þú vill, en mikit illt mun af Hánef hljótask.“ Vémundr sendi orð Háls bróður sínum, at hann komi á hans fund. Þá kom honum þat í hug, at eigi myni ráðit, hversu menn viksk við um orðsending hans. Ok því gerir hann þat ráð heldr, at sendimaðrinn beri orð Áskels þeim mönnum, sem hann vill til nefna.

Hann sendi mann til Þóris geitskeggs, er bjó í Laxárdal á þeim bœ, er hét í Holti. Þórir bjósk til sels, þá er sendimaðrinn kom. Þórir neitti ferðinni áðr en orð Áskels kómu til, en þá var hann þegar búinn. Ljót at Þverá í Laxárdal hitti hann ok; var hann sem óðast at skálasmíð; ok enn þriðja Þórodd harðjaxl á Mánahjalla. Hann var enn í selför. Þessir köstuðu þegar niðr verki sínu, er Áskels orð kómu til, en eigi fyrr. Þessir menn allir fara nú með Vémundi, ok er Hánefr í för með þeim. Þeir váru átján saman ok fara nú síðan þann veg, sem leiðir lágu; taka gistingarstað í Reykjahverfi með þeim manni, er Geirrekr hét, ok var vinr Vémundar. Hann bauð at hafa Hánef þar á laun, þar til er skip kœmi náðulega at, svá at honum mætti utan koma, ok kvaðsk þat þykkja ráðlegra, en sjá meðferð, er Vémundr ætlaði at hafa, ok sagði, at Hrói í Klifshaga hefði fé til tekit at drepa Hánef af Steingrími, ef honum gæfisk fœri á, — „ef þangat er fars leitat, sem þú ætlar nú til, ok því einu hefir hann þar um játat, at hann mun þat gjarna enda vilja, ef hann má því á koma.“ „Hitt er líkara,“ segir Vémundr, „at hann gefi at þessu engan gaum, ok munu vér fara þann veg, er vér höfum áðr ætlat.“ „Þú munt því ráða,“ segir Geirrekr, „ok annan veg mun reynask, en hann

Hrói myni láta hjá sér líða þat, sem hann er heitbundinn í við vini sína.“ — Þeir Vémundr kögurr fara nú í Öxarfjörð, ok yfir Jökulsá at ferju hjá Akrhöfða. Sá maðr hét Þórðr, er þar bjó. Þar hafa þeir dagverð at Þórðar. Svá er sagt, at Þórðr átti þræl, er .... var nefndr. Hann hafðisk þat at um daginn, er þeir Vémundr kómu, at hann ók heim viði. Ok þegar er þrællinn varð varr við, hverir komnir váru, þá veltir hann af hlassinu; síðan tekr hann á rás mikla, ok rennr þar til, er hann hitti Hróa í Klifshaga, meðan þeir Vémundr mötuðusk, ok nú segir hann Hróa, at Vémundr var kominn í Akrhöfða við átjánda mann, ok þat, at þar var Hánefr í för; ok kvaðsk þrællinn vilja nú launa brókavaðmálit, er hann hafði gefit honum. Hrói sendir þrælinn at vita, hvára leið þeir fœri, et fremra eða et efra um hálsa. Þórðr í Akrhöfða bauð Vémundi at sitja þar, ok sagði þat nú um þrælinn, at hann hefði í brott hlaupit, þá er þeir höfðu komit, ok kvaðsk ætla, at hann myndi hafa farit til Hróa ok gert hann varan við komu þeira. Vémundr vill fara, sem hann hefir ætlat, ok kvað Hróa ekki mundu þykkja undir um ferðir hans. — Þat er nú at segja, at Hrói safnar liði, ok hefir þrjá tigu manna. Áðr en hann fór heiman, vildi fóstra hans þreifa

um hann, ok þóttisk hon þá gerst vita, hvern veg honum mun farask. Hon finnr á fœti honum, en annars staðar þótti henni vel vera.

6. Nú fór Hrói með föruneyti sínu, þrem tigum manna, ok sátu fyrir þeim Vémundi í einstigi nökkuru. Höfðu þeir eigi lengi þar verit, áðr en Vémundr kemr með flokk sinn at einstiginu, ok nú hlaupa þeir Hrói upp fyrir þeim, ok biðr hann Vémund nú, at hann fái Hánef í hendr þeim, — „ok far aldregi með slíkt illmenni, heldr láttu mik sjá fyrir honum," segir hann, „þat er mér líkar." „Nei," segir Vémundr, „eigi mynda ek þat vilja, Hrói, at þú kœmisk svá auðvellega at hundraðinu því, sem þú tókt af Steingrími til höfuðs Hánef, at ek selja hann nú þegar fram þér í hendr. Verðið ér at sœkja eftir betr, ef ér vilið," segir hann. Nú slær þegar í bardaga með þeim, ok skýtr Vémundr þegar spjóti til Hróa ok í rist hans, en Hrói sendi þegar aftr spjótit til Þorkels ok í gegnum hann. En hann var sonr Þorgerðar í Hraunsási. Þóroddr harðjaxl vá Helga bróður Hróa. Þat er nú sagt, at þeir vildu aftr hverfa, Þóroddr ok Hánefr, en Vémundr vill þat eigi; ok nú kemr þar Áskell við þrjá tigu manna, ok vildi sætta þá. Er svá sagt, at hann fór þegar, er hann spurði atferðina Vémundar, ok þótti þess eins ván

vera, at eigi kœmi þeir fram skemdarlaust ferðinni fyrir Hróa, ok kallar nú mikit at orðit, ok kvað þó þá betra at sættask, en síðar. — Nú kemr þar ok til fundarins sá maðr, er Þórhallr hét. Hann bjó í Hafrafellstungu, góðr bóndi ok skilríkr. Hann var með þrjá tigu manna. Hann gerir nú tvá kosti. Bað þá at gera annathvárt, at kjósa hvárn þeir vildi, at þeir hætti at berjask eða hann mun ráðask til bardagans með þeim — „ferr þá sem auðit verðr.“ Ok nú láta þeir af at berjask. Svá er sagt, at fallnir váru af liði Hróa: Helgi bróðir hans ok þrællinn, en af Vémundi Þóroddr harðjaxl ok Þorkell, er fyrr var getit. Hánefr var ok fallinn, þótti þat fám mönnum skaði, þó at hann væri drepinn. Nú er þegar slegit í sætt málinu með því móti, at Áskell skal gera um þeira í millum. Sú var gerð Áskels, at vígin skulu á standask Þorkels ok Helga, bróður Hróa, Hánefs ok þrælsins, en Þórodd skal bœta hundraði silfrs. Land var goldit í Reykjahverfi, ok váru þat ráð Áskels. Eru þeir nú sáttir eftir þetta, ok fara nú hvárirtveggja til sinna heimkynna. — Nú segir Áskell, at nú hefir því nær farit, sem hann gat til, ok þótti þessi för betr ófarin. Vémundr kvað hvern sínum forlögum fylgja verða, sagði nú hváratveggja mega vel við

una sinn hlut, ok segir, at þá mun hverr deyja, er feigr er.

7. Þá gerði vetr mikinn þar eftir enn næsta, ok eigu þeir fund Reykdœlar at Þverá, at Ljóts hofgoða, ok þat sýndisk mönnum ráð á samkomunni, at heita til veðrabata. En um þat urðu menn varla á-sáttir, hverju heita skyldi. Vill Ljótr því láta heita, at gefa til hofs, en bera út börn ok drepa gamalmenni. En Áskatli þótti þat ómælilegt, ok kvað engan hlut batna mundu við þat heit. Sagðisk sjá þá hluti, at honum þótti líkara til at batna myndi við, ef heitit væri; ok nú spyrja menn hann, hvat þat væri; en hann sagði, at ráðlegra væri, at gera skaparanum tign í því, at duga gömlum mönnum, ok leggja þar fé til, ok fœða upp börnin. Ok svá lauk nú þessu máli, at Áskell réð, þó at margir menn mælti í móti í fyrstu; ok öllum þeim, er réttsýnir váru, þótti þetta vel mælt.

Einhverju sinni kom Vémundr at máli við Áskel, ok bað hann ljá sér ferju út til Flateyjar eftir veiðiskap. Kvaðsk hann bæði mundu flytja at Áskatli ok sér. Hann sagðisk ljá ferjuna þegar er hann vildi. — Áskell átti þar mikil föng í eynni, ok hafði þann mann settan til at geyma, er Kálfr hét. Ekki er hann sagðr mikilmenni. — Nú

ferr Vémundr, þar til er hann hittir Kálf, ok biðr hann at greiða sér föng þau, er Áskell átti í hans varðveizlu, ok kvaðsk vera eftir sendr. Kálfr svaraði, at hann kvaðsk selt hafa föngin þeim ór Árskógi, Þorbirni ok sonum hans, ok sagði nú Stein nýfarinn á brott, ok at hann hefði kú við tekit af þeim. Vémundr sagði: „Þá varð ek heldr til seinn; en þat væri maklegt, at ek dræpa þjóf þinn, ok mættir þú þann veg ekki svíkja fleiri góða menn sem Áskel, ok muntú vera enn versti maðr.“ Kálfr svarar, at hann ætti ekki refsing á þessu, — „lát mik fara á fund Áskels, ok vil ek gjarna, at hann geri minn hlut þann, sem hann vill.“ Nú fara þeir á fund Áskels ok segir Vémundr honum þat, sem um var. En Áskell sagði, at ekki skyli þeir um þetta deila þurfa, ef verðit gyldisk; — „vil ek nú,“ segir Áskell, „gefa þér, Kálfr, kúna,“ — ok biðr hann nú afla sér heyja um sumarit, ok sœkja sér aðra kú heim til sín, ok kveðsk þá vilja gefa honum, ok kendi sér völd um þat harðrétti, er hann hafði þolat af Vémundi, ok virði þat til várkunnar við Kálf. Ok jafnan sýndi Áskell þat, at hann var fám mönnum líkr sakar réttdœmis, er hann hafði manna í millum, ok drengskapar við hvern mann.

8. Annat vár bað Vémundr Áskel ferju

sinnar til Grímseyjar á reka þeira Áskels. Sá maðr er nefndr Máni, er geymdi rekann, þann er Áskell átti þar. Ok nú segir Áskell Vémundi, at hann hefði mælt við Mána á várþingi, at hann skyldi selja rekana, ef hann gæti, en ef nú væri eigi selt, þá skyldi Vémundr með fara. Vémundr kom nú til Grímseyjar, ok dró upp skip í varar Áskels; en þar lá skip fyrir, ok tekr Vémundr þat ráð, at hann hratt út skipinu, ok lét fljóta um íla. Gengr síðan til Mána ok spyrr eftir föngum, en Máni kvaðsk selt hafa, sem Áskell skipaði áðr. Vémundr segir, at hann var nú eftir sendr fanginu, ok kveðr Mána nú illa hafa með farit, ok vill hann þá enn eigi fara erendislaust; tekr síðan hval fram á ferjuna, er þeir áttu feðgarnir ór Árskógi, ok í því bili kom þar Steinn í eyna, ok mæltusk þeir við nökkur orð, ok vill Steinn eigi róa eftir honum, ok skiljask þeir nú at sinni. Nú kemr Vémundr kögurr á fund Áskels, ok segir honum, hversu farit hafði, ok bauð honum af fanginu slíkt, er hann vildi. Lét Áskell illa yfir ferðinni, ok kvaðsk engan hlut vilja hafa af því, er Vémundr stæli, en sagði Mána hafa svá með farit, sem hann hafði skipat honum, ok segir, at Vémundr vill þat oft ónýta, sem hann leggr til með honum, þótt honum gegndi hvergi verr þat

at hafa, ok nú segir Vémundr, at eigi skal hann utan hafa flutt farminn til þess at engi njóti; lætr flytja í bú sitt; segir, at nýta skal hann fangit, þó at Áskell vili eigi hafa. — Nú kemr Steinn at hitta Steingrím, mág sinn, ok segir honum þau óskil, er þeim feðgum váru ger af Vémundi um hvaltökuna. Steingrímr kveðr þá skulu gera eftir dœmum Áskels, ok segir, at þá skyldi ekki á skilja um hvalfjósir nökkurar, ok bað þá láta vera kyrt.

9. Þat er nú at segja, at skip kom í Eyjafjörð eitthvert sinn við Knarrarnes. Þat skip var viði hlaðit at miklum hluta; ok annat skip kemr at Gásum, mjök í þat mund, sem hitt fyrra. Herjólfr frá Mývatni ok Vémundr bróðir hans koma til kaupa. Herjólfr átti skála á velli, ok vildi kaupa til góðan við, ok bauð nú um Vémundi at vera fyrir sína hönd. Hann ferr nú ok falaði viðinn at austmanni fyrir Herjólf, ok þar var með kjörviðr, er hann vildi kaupa, ok var hvárrtveggja góðr viðrinn, ok nú segir austmaðrinn, at Steingrímr frá Kroppi hefir áðr varðað viðinn fyrir þrjú hundruð einlit, en hefði goldit áðr fyrir kjörviðinn í öðru lagi sex aura. Vémundr hélt enn fram málinu, ok bauð hann hálft verðit mórent fyrir viðinn, en allt mórent fyrir kjörviðinn. Sagði

honum eigi verra við sik at kaupa, en við Steingrím, — „en hefir þó verðit minna fyrir.“ Austmaðrinn kvaðsk mundu hafa selt honum, ef hann hefði fyrr komit, með þvílíku verði sem Steingrími, en segisk nú ekki taka litla mútu — „til at bregða þessu kaupi mínu, þar sem ek hefi orðið áðr ásáttr við annan mann.“ Nú sér Vémundr, at hann fær ekki at gert at svá búnu, en vildi þó fyrir hvern mun fá viðinn keyptan. Ok nú kaupir hann at einum þræl ok gefr honum til eyri silfrs, at hann segði í hávaða þar við skipit, at Steingrímr hefði keypt við at Gásum, ok hann myndi nú ekki þessa viðar þurfa, er hann hefði þar áðr varðat fyrir sína hönd, ok þegar er sjá saga kemsk við veðri þar at skipinu, þá keypti Vémundr þá þegar viðinn, þann er hann hafði áðr falat. Ok nú segir hann Herjólfi; en hann vill eigi hafa þenna við, er keyptr var í brigð við annan mann, ok kveðsk munu ná enn þeim viði, er menn hefði eigi áðr keyptan. Vémundr segir, at honum líkar þat vel, þótt hann vili eigi hafa viðinn; kvað ósýnt, at betra myndi hann við taka, eða betri kaup á fá, en sá var, e r keyptr v a r þvílíku verði. Herjólfr kvaðsk betra þykkja, þótt hann fengi harðan kost á um viðinn, ok væri ekki tvímæli á síðan, hvárt hann ætti eða aðrir menn.

Vémundr kvað því margan lítilmenni vera, — „at sér lætr allt í augum vaxa, þótt smátt komi til.“ Vémundr geldr þegar fyrir viðinn, ok þá lætr hann viðinn þegar heim flytja. Svá er sagt, at nú þrýtr hrossin fyrir þeim, ok er kjörviðrinn eftir í Fnjóskadal á Vetrliðastöðum við Þingvað, en annarr komsk heim. — Nú verðr Steingrímr þessa brátt varr, hvern veg farit hefir um viðinn, ok segir, at hann myni ekki kunna austmann um þetta, ok þótti honum hafa vel farit, ok eigi vill hann hafa verðit, er hann hafði reitt fyrir kjörviðinn. Kvaðsk annathvárt skyldu missa hvárstveggja, eða hafa allan viðinn, þann er hann hafði keyptan.

Svá er sagt, at Steingrímr sendi Þorleif melrakka ok Hrafn verkstjóra sinn at vitja viðarins, hvárt Vémundr hefði látit heim draga viðinn; ok nú er ekki at segja fyrr frá þeira ferð, en þeir koma til Þingvaðs ok finna þar þræla Vémundar. Er sá sagðr fundr þeira, at þeir Þorleifr drepa þræla Vémundar, en taka á brott kjörviðinn ok hafa heim með sér, ok segja Steingrími, hvat þeir hafa at gert, en hann lét vel yfir þeira ferð, ok kvað þá ekki skulu síns í varða um þetta mál. — Nú er þat at segja þessu næst, at Vémundi þykkir mjök seinkask heimkoma

þrælanna, ok ferr nú síðan at leita þeira, ok finnr þá við Þingvað drepna ok hulda með viðum, ok nú sér hann, at brott er kjörviðrinn. Nú bregðr honum mjök í brún. Ferr nú þegar at finna Áskel; kvaðsk eigi una við svá búit, at eigi kœmi hér nökkut fyrir, ok segir honum nú þat, sem á var orðit. Áskell segir, at varla sýnisk honum þann veg. Kvað ekki meira at orðit, en honum þótti ván at, svá illa sem Vémundr hefði þetta mál upp tekit at öndverðu fyrir viðakaupit. Vémundr bað nú Áskel at eiga hér nökkurn hlut í, svá at þetta mál mætti til skila ganga, svá at eigi hlytisk verra af, en nú er orðit.

10. Þat var sagt, at á Möðruvöllum bjó Eyjólfr Valgerðarson. Sendir Áskell honum orð, at hann komi til móts við hann at Tjörnum í Ljósavatnsskarði, ok vildi, at þeir semdi þetta mál milli þeira Steingríms ok Vémundar; ok þótti, sem minna myndi af verða, ef þeir hittisk eigi sjálfir, er hvárrtveggja var kappsmaðr mikill, en miðlungi góðgjarn. Ok sýndisk þat sáttvænlegra, at þeir Eyjólfr semdi þeira í milli. Hann sendi ok þau orð, at Eyjólfr forvitnaðisk af Steingrími, hvárt hann myndi vilja una við svá búit, ok at Eyjólfr skipaði málum fyrir hans hönd, sem honum líkaði, en Áskell taki mál fyrir Vé-

mund. En Steingrímr kvað þá allvel komit sínu máli, at Eyjólfr sæi fyrir ok setti niðr, sem honum líkaði.

Ok nú finnask þeir at ákveðinni stundu, Áskell ok Eyjólfr, ok rœða mál með sér ok var sú gerð þeira, at jöfn skal vera kjörviðar takan, er hvárr hafði tekið frá öðrum, ok þræla drápit, er heimamenn Steingríms höfðu drepit við Þingvað. En svá er sagt frá orðum Vémundar, þá er hann vissi gerðina, at hann kvaðsk eigi mundu rjúfa gerð þeira, en sagði þó þat með, at hann þóttisk ekki hafa fyrir þrælana sjálfa. Nú býðr Áskell honum af sér at þiggja hvárt er hann vill, fé fyrir þræla sína eða þrælana sjálfa. En Vémundr kvaðsk hvártki af honum þiggja vilja, fé né mansalsmenn, ok kvaðsk heldr við svá búit una mundu, sem honum var þá ætlat.

11. Þat er nú at segja, at Háls kemr á fund Áskels frænda síns [ok segir] at hann vildi láta biðja konu til handa sér. Áskell spyrr, hvar hans hugr leikr á um þetta mál. Háls svarar, at hann vill fá þeirar konu, er Helga heitir, ok var Grana dóttir, er bjó á Arnarstöðum í Eyjafjarðardölum, ok biðr Áskel at vera fulltingismann þessa máls fyrir sína hönd. Ok Áskell ferr með Hálsi, ok vekr upp bónorðit við Grana ok bað hann gera sinn vilja um þetta mál, ok gefa Hálsi kon-

una. Grani svarar, at Áskell skuli ráða þeim nökkura staðfestu ok vera þeim jafnan ásjáandi; lét þess þurfa mundu fyrir sakar ofstopa Háls ok hlutdeilni. Ok nú takask þessi ráð, ok réð Áskell undir þau Helgastaði. Tókusk nú ástir með þeim, ok váru þau þó eigi samlík í lundarfari.

Nú er þat fyrst at segja, at Hrafn á Hóli í Kræklingahlíð skyldi fá dóttur þess manns, er Atli hét; hann bjó á Grund í Bárðardal; ok nú biðr Hrafn, at Steingrímr fari með honum í brúðferðina, ok svá gerði hann. Fara nú til þess, er þeir koma til Atla. Sá maðr er nefndr til sögunnar, er Örnólfr hét; hann var kallaðr hrella; hann bjó á þeim bœ, er heitir á Jarlsstöðum. Örnólfr var maðr auðigr at gripum ok lausafé. Þat er sagt, er hann var at brullaupinu er Atli gifti dóttur sína, at Steingrímr falaði yxn tvau rauð at Örnólfi, sex vetra gömul; þat váru góðir gripir; en hann mat yxnin fyrir fimm hundruð. En Steingrímr bauð við stóðhross, ok varð kaup þeira, at Steingrímr skyldi gefa til hálfa mörk silfrs, at hann næði kaupinu. Eigi vildi Steingrímr hafa á brott yxnin, fyrr en Örnólfr sæi hrossin. Steingrímr sendir nú húskarla sína tvá at fœra Örnólfi hrossin, ok hafa þeir nú með sér á brott yxnin, ok ætluðu heim með at fara til Steingríms. Þeir koma til

Lauga í Ljósvatnsskarði um kveldit ok setja inn yxnin, ok eru þar um nóttina. En þá var haustboð undir Felli at Vémundar, ok kómu þangat göngukonur tvær, ok sögðu Vémundi yxnakaupit. Nú kemr Vémundr at máli við Háls, ok bað hann at halda þar nú háttum at boðinu, en hann kveðsk eiga heimanferð fyrir hendi. Hann fór nú við fjórða mann á Jarlsstaði til Örnólfs, ok kveðsk vilja kaupa yxnin til þess at gefa Áskatli; kvaðsk engi yxn eiga þau áðr, at honum þœtti honum gefandi. Nú segir Örnólfr kaup þeira Steingríms, ok þat með, at þeir hefði þegar í brott farit með yxnin. Þá vattsk við griðkona ein, ok kvaðsk hafa sét yxnin á stöðli um daginn, ok kvað þat engu gegna, er hann segði. Örnólfr kvað þat hafa verit þau en hvítu, en fimm vetra gömlu yxnin, ok helt einn veg sögu sinni sem áðr; þótti einskis örvænt fyrir Vémundi, ef hann vissi eigi et sanna, en hugði, at hann myndi heim snúa þaðan, ok vildi hann þat eina af sér láta hljótask um mál þeira, at honum mætti ekki um kenna. Vémundr ferr nú at leita yxnanna, ok grunaði sögu hans. Þeir koma allt til Tjarna ok svá til Lauga; ok var svá nær, sem þeim væri vísat til yxnanna, taka í brott ok hafa heim með sér undir Fell um morgininn. Vémundr vildi gefa Áskatli yxnin. Hann spyrr Vémund, hversu hann

hefir fengit. Hann segir sem farit hafði. Áskell vill fyrir engan mun þiggja, þegar er hann veit, hversu farit hafði. Nú tekr Vémundr til sín yxnin, ok lætr ala til jóla, ok skal Svartr vaka yfir um nætr. Áskell lét illa yfir, ok kvað Vémund eigi fyrr af láta óspektinni, en nökkut illt hlytisk af honum, ok kvað þat líkara, at Steingrímr myndi eigi vilja hafa svá búit, — „þvílíka svívirðing, sem þú hefir nú gert honum.“ Vémundr kvaðsk eigi síðr eiga at sjá til síns hlutar við Steingrím, ok kvaðsk gjarna vilja, at hann fyndi þat nökkut sinn. Áskell bað Vémund, at hann skilaði aftr yxnunum, en hann kvað þat mundu fjarri fara, at hann vildi hafa sótta þá til einskis annars, en at senda þá nú aftr þegar, ok kvað Steingrími svá munu þykkja, sem hann myndi nú eigi þora at halda þeim, ok kvaðsk ekki þat gera. Nú skiljask þeir Áskell ok Vémundr, ok þykkir sinn veg hvárum þeira. — Nú koma þeir heim húskarlarnir, þeir er Steingrímr hafði sent eftir yxnunum, ok segja honum til svá búins, hvat af þeim var orðit; en hann lét þegar leita eftir. Fekk hann til ferðarinnar Þorleif melrakka; hann kaus Hrafn verkstjóra at fara með sér. Nú fara þeir til þess, er þeir koma til Vémundar ok ganga til fjóss. Þorleifr spurði Hrafn, hvárt hann vildi taka uxana, eða varð-

veita þann manninn, er vakir. Hrafn kaus at sjá fyrir manninum. Nú ráðask þeir inn í fjósit, ok leiðir Þorleifr út uxana, en Hrafn gengr nú fyrst þar til, er Svartr var, ok varðveitir hann á þá leið, at hann rak öx í höfuð honum, ok veitti honum þegar banasár, ok kveðsk þat ætla, at hann myndi eigi segja Vémundi frá þeira ferð. Nú ráðask þeir á veginn, ok fara óþyrmilega með uxana yfir heiðina. Kom þeim þat eina í hug, at Vémundr myndi eftir þeim fara, ok vilja firrask hann, sem þeir megu. Ok er lýsa tekr nökkut, ok uxarnir þreyttusk, víkja þeir af götunni ok leita sér hœlis undir bökkum, þar er sízt mátti þá sjá.

Nú er frá því at segja, at einhver griðkona fór í fjós at Vémundar, ok vildi vekja Svart, ok kvað hann eigi vera trúlyndan, er hann vakði svá ódygglega, en hann vaknar eigi við kall hennar. Nú þrífr hon á honum, ok verðr vör við, at hann er drepinn; hleypr inn með ópi miklu ok segir Vémundi, at Svartr var dauðr; ok þóttisk Vémundr þegar vita, hverju gegna myndi; býsk nú þegar til ferðar við tólfta mann, ok ætlar at leita þeira, er verkit hafa unnit. Hann sendir þegar eftir Konáli á Einarsstaði, at hann komi til liðs við hann. Konáll fór ok við tólfta mann. Ok er þeir finnask, fagnar Vémundr honum

vel ok skifta þeir liði, ok riðu þeir Konáll götur til Ljósavatnsskarðs yfir fljótit. En Vémundr leitar á Fljótsheiði, ef þeir hefði eigi komizk yfir fljótit. Hann hafði sporhunda, er Konáll hafði átt, ok nú finna hundarnir uxana. Þá spruttu þeir Þeirleifr upp, ok út á fljótit, ok höfðu allt á kafi. Þeir Vémundr hleyptu nú eftir þeim, en þeir Þorleifr fóru á hól nökkurn. Þá kómu þeir Vémundr þar ok sœkja at þeim. Vémundr skaut spjóti á hólinn ok kom á Þorleif miðjan ok flaug í gegnum hann. Hrafn þrífr spjótit, ok sendir ofan aftr at þeim, ok steypisk sá dauðr af baki, er fyrir varð. Hrafn hljóp á bak hesti sínum, ok hleypir sem mest má hann, þar til er hann komsk heim, ok segir Steingrími sína ferð, sem orðit var. En þeir hverfa aftr með uxana, ok hjó Vémundr höfuð af hvárutveggja nautinu, ok sagði, at Steingrímr skyldi aldri þeira njóta þaðan af. Ok nú ferr Vémundr á fund Áskels, ok sagði honum, hvat á millum þeira Steingríms hafði þá borit. Áskatli þótti þá farit hafa, sem honum kom í hug ok ván var; ok býðsk hann til at sætta þá, ef hann skal ráða fyrir hönd Vémundar. Nú játar Vémundr hans ummælum. Þá sendi Áskell orð Eyjólfi Valgerðarsyni, at taka málum fyrir hönd Steingríms ok koma til móts við hann at Laugum í Ljósavatns-

skarði, ok þar finnask þeir, eftir því sem Áskell beiddi. Ok nú taka þeir til at tala um málin, ok var sú sættargerð þeira, at vígin á standask Þorleifs melrakka ok þess manns, er Hrafn vá með því spjóti, er Þorleifr hafði bana af fengit. En fyrir uxana sex hundruð, ok virt til vöru, en Svartr skal koma fyrir þat, er teknir váru uxarnir frá Steingrími í fyrstu, ok skapraun, sem Vémundr gerði honum. Ok nú segir Vémundr, at hann þykkisk enn aldri bœtr hafa haft fyrir þrælana, þá er drepnir váru við Þingvað. En Áskell bað hann eigi láta þat ofar komask ok sagði, at hann mátti vel við una, er menn vildu honum jafnan sættar unna, hver endemi, sem hann tœki til bragðs, ok kvað hann eigi vera meðalóspektarmann; ok eru nú sáttir enn um sinn.

12. Svá er sagt, at eitthvert sumar skyldi Steingrímr etja hesti sínum á Ljósvetningaleið við fnjóskdœlskan mann nökkurn. Þar koma þeir Reykdœlar, Áskell ok Vémundr ok Fjörleifarsynir. Þeir Vémundr ok Háls kómu til þeira manna, er at soðning váru, ok beiddi Vémundr þá, at þeir myndi gefa honum hrútshöfuð hvítt, er var hjá þeim. Þeir spyrja, hvat honum skal þat, en kváðusk þó eigi mundu spara við hann, ef honum þœtti máli varða, at hann næði því. Hann kvað þeim fara vel, ok nú svíðr hann lítt

um höfuðit, ok varðveitir þat síðan, sem honum sýndisk. Þeir fara nú á brott þaðan, ok finna þann mann, er Þorgeirr er nefndr, ok er kallaðr smjörhringr. Frá honum er þat sagt, at engi matr þœtti honum jafngóðr sem smjör ok brauð. Hann var kallaðr lítill skilamaðr. Ok nú segir Vémundr til Þorgeirs: „Þat er vel, at ek hefi þik fundit“ — ok kallar hann frænda sinn — „vil ek gjarna gefa þér mat, meðan vit erum hér,“ — ok kvað þat maklegast vera, at hann rækisk ekki þar á öðrum mönnum, en Þorgeirr tekr því vel, ok kvað Vémund mundu góðan dreng vera. Þat er sagt, at Áskell varð varr við þetta, ok kvaðsk eigi vita ván í, at Þorgeirr væri þeim nökkut skyldr, ok kvað þat óvitsamlegt, at gefa slíkum óvendismanni mat sinn sem Þorgeirr var; kvaðsk eigi vita, hvat undir slíku bjó. En Vémundr gaf engan gaum at orðum hans, ok sitr nú á tali við Þorgeir, svá sem hann væri dugandismaðr; ok þat varð í rœðu þeira, at Vémundr gerði honum kaupakost. Þorgeirr spurði, hverr sá væri; kvaðsk gjarna vilja við hann kaupa. Vémundr kögurr svarar, at hann mun fá honum vetrvist, ef Þorgeirr vill þat vinna til, at ljósta Steingrím um daginn með sauðarhöfði fyrir augum öllum mönnum. Þorgeirr bað hann gefa ráðit til, en kvað sér

eigi munu áræðit bila. Vémundr kvað svá vera skyldu; ok nú segir hann Þorgeiri, at þar skal etja hestum um daginn, ok Steingrímr á hesti at etja. „Skal ek nú ráð til leggja með þér, at þú dragir sauðarhöfuðit, er ek fæ þér, á stöng þína, ok gangir mjök at hestavígunum, sem þú ert vanr," — en kvað Steingrím fylgja hesti sínum, ok vera í hvítri skyrtu ok hafa hlaðbúna húfu á höfði, ok kvað hann vera skrautmenni et mesta, ok bað hann Þorgeir láta ríða stöng sína at höfði Steingríms, svá at sauðarhöfuðit kœmi á háls honum sem harðast, — „en ek mun vera nær at duga þér," segir Vémundr. Þorgeirr svarar: „Vitr maðr ertú, ok er þetta ráð af mikilli fyrirhyggju sett." Ok nú er þetta kaup ráðit með þeim. Þat er sagt, at Áskell mælti við Vémund, áðr hestarnir váru fram leiddir, at hann sæti hjá kyrr um daginn, ok ætti engan hlut í um hestakeyrslurnar, ok þótti þat þá líkara, ef hann sæti hjá, ok skifti sér ekki af. Vémundr segir: „Oft þykkir þér ek ekki ráðþæginn um þá hluti, er þú vill mér kenna, þótt mér væri þat betra at hafa. Ok nú finn ek, hversu óvitrlegt þat er, ok nú vil ek svá gera, sem ek ætta jafnan, at taka með þökkum þín heilræði;" — kvað svá vera skyldu, sem hann vildi. Ekki vissi Áskell af kaupi þeira Vé-

mundar ok Þorgeirs. Ok nú leiða menn saman hestana, ok fór þat eftir því, sem Vémundr gat til, at Steingrímr keyrði hest sinn sjálfr, ok er vígit gott; hleypr Þorgeirr þar hjá ok er málóði mjök. Menn gefa at því engan gaum, ok þykkir eigi nýtt um þat. Ok í einhverri hvíld, þá er menn varði minst, þá lýstr Þorgeirr Steingrím mikit högg með sauðarhöfðinu á hálsinn, ok kallar nú á Vémund, at hann skyldi duga honum, en Steingrímr hleypr eftir honum ok mágar hans með honum, Steinn ok Helgi, ok vá Steingrímr Þorgeir, ok fekk honum nú vetrvistina, ok tók þar nú starf af Vémundi. Nú snýr hann aftr, ok kvaðsk hann nú þessa höggs hefnt hafa. Vémundr hafði nú vel hlýtt ráðum Áskels, ok hafði setit kyrr hjá um daginn, en nú þóttusk allir vita, at þetta váru hans ráð, er Þorgeirr bað hann dugnaðar eftir höggit. Nú var þar þröng mikil af mönnum, ok býðr nú Áskell enn sætt fyrir þetta, en Steingrímr segir, at jafnan hafði hann sættsk, ok kvað þá enga sætt halda vilja, ok segir, at nú myni ekki verða af sættinni, ok kvað eigi mega þá verr verða en áðr, þá er þeir váru sáttir kallaðir. Ok nú vill Áskell gefa Steingrími þrjá gripi, sverð ok skikkju ok gullhring, ok váru þat miklar gersemar, en hann vill engan þiggja. Nú hefir Eyjólfr tek-

it við gripunum, er Áskell bauð honum; því at Steingrímr vildi eigi við taka. Fara menn heim af leiðinni með engri sætt, ok una nú hvárigir vel við sinn hlut; þóttisk Steingrímr enga sœmd haft hafa fyrir skömm þá, er honum var ger, en Vémundr þóttisk nú berr vera orðinn í miklum óþokka við Steingrím, ok þó telr hann ekki at því; ok þat líkar honum illa, ef eigi skulu bœtr koma fyrir Þorgeir, ok kallar hann fyrir sér drepinn hafa verit. Áskell bað hann þat aldri gera, at heimta bœtr fyrir mannfýlu þá, ok kvað hann svá mega gera sik berastan at því, at Þorgeirr hefði hans ráðum fram farit; ok unir Áskell illa við þat, er honum þykkir Vémundr jafnan valda því, er illa er, en þótti þat þó illa, er hann fekk engum sáttum á komit í millum þeira. Ok skilja þeir nú at sinni.

13. Þat var tveim vetrum síðar, en þat er nú var frá sagt, eftir alþingi um sumarit, at Steingrímr kvaddi Hrafn verkstjóra til selgerðar, ok kvað á, hversu lengi hann skyldi at vera. En þat var tveggja vikna verk. Hrafn sagði, at hann léti eigi vinna þat, er meira lá við, en riga at slíku. Steingrímr spyrr, hvat þat er. Hrafn svarar: „At hefna sauðarhöfuðhöggsins, er þú vart lostinn á leið um sumarit fyrir tveim vetrum af Þor-

geiri smjörhring.“ Steingrímr kvað hann eigi mega meir fyrir gjalda en lífit, en Hrafn sagði þá eigi ómaklegri at kenna af nökkurs, er Þorgeir höfðu þess eggjat, ok kvað hann þat ekki hafa af sjálfum sér tekit. Steingrímr kvaðsk eigi þat vita, — en þó hefi ek annat ætlat þér verkit, en ek sagða þér.“ Hrafn spyrr, hvert þat er. „Nú vil ek senda þik á Hól í Kræklingahlíð eftir Hrafni; bið hann at koma á minn fund. Þú skalt ok koma í Hörgárdal eftir þeim manni, er Gnúpr heitir. Hann býr á þeim bœ, er á Öxnhóli heitir, ok er góðr bóndi. Síðan far þú á Gálmaströnd eftir þeim mágum mínum, Steini ok Helga, ok bið þessa menn alla at koma á minn fund.“ Hrafn kvað sér þetta betr hent, en at vera at selgerðum. Nú ferr hann á fund þessarra manna, ok sagði þeim sitt erendi. Váru þeir þegar uppi, er Steingríms orð kómu til; ok svá er sagt, at Gnúpr myndi farit hafa fyrri, þótt fyrr hefði komit verit, at því er hann sagði Hrafni. Fara þeir nú allir á fund Steingríms. Hann fagnar þeim vel. Nú ríðr hann heiman við tvítjánda mann ok norðr til Reykjadals, ok riðu snemma aftans heiman; taka hvíld á Fljótsheiði, gagnvert Öndóttsstöðum ok áðu þar. Ok er svá sagt, at þeir sofnuðu allir. Smalamaðr Konáls fór í þat mund þar nær at fé sínu, ok nú sér hann

hesta marga, en vissi ekki ván mannaferða. Snýr heim þegar ok segir Konáli þat, sem hann hafði sét. Konáll þykkisk vita, hverir vera myndi, ok býsk nú við, ok sendir eftir Vémundi, ok hann fór þegar á fund Konáls, ok hafa nú tuttugu manna báðir saman. Nú er þat at segja, at nú vaknar Steingrímr, ok sjá nú mannafarar til Öndóttsstaða, ok þykkjask þeir nú skilja, at menn hafa orðit varir við þá. Taka nú hesta sína, ok fara nú á bak, ok sjá eigi fœri sitt á Vémundi at sinni, ok þótti Steingrími þat ráðlegt, at þeir sneri heimleiðis, en þeir Gnúpr ok Steinn svöruðu, at aldri vildu þeir við þetta heim snúa, ok þóttusk vita hæðileg orð Vémundar við þá, ef þeir snúa aftr við þetta, ok kváðu nú vænna at snúa til Mývatns at drepa Herjólf, síðan þeir náðu eigi Vémundi; ok þangat riðu þeir um nóttina, ok fengu þat ráð, at Þorsteinn blindingr, heimamaðr Steingríms, skal ríða til húss, ok hafa lyng eða mosa í sekkjum ok láta vísa sér til Möðrudalsheiðar, svá sem hann ætlaði sér til skips, ok teygja Herjólf svá út. Ok þetta ráð gekk svá fram, sem þeir ætluðu til, at þann veg varð honum út komit. Þeir Gnúpr ok Steinn hlaupa nú at honum, ok leiða hann frá durunum, en Þorsteinn gætti hurðarinnar, at engi mætti út komask, þótt vildi. Svá er

sagt, at Gnúpr mat ekki við aðra menn at vega at Herjólfi. Ok nú riðu þeir heimleiðis. Þeir koma til Fjörleifartofta í Bárðardal. Hrafn af Hóli lýsti þar víginu Herjólfs fyrir Fjörleifu móður hans, ok lét sem hann vildi drekka, ok fekk sér þat til erenda. Hon segir, at Herjólfr myni hafa goldit Vémundar, ok kvað hann ok hefna mundu ok sagði, at varla var hon enn frændlaus eftir; kveðsk við þat mundu una, at hefnt mundi verða. — Nú ríða þeir Steingrímr á fund Eyjólfs ok segja honum vígit, en hann kvaðsk þat illa þykkja, at Vémundr var eigi heldr fyrir orðinn eða Háls; en Steingrímr sagði, at eigi hefði þeir náð Vémundi, — „en þó vildu vér, at hann hefði fyrir orðit.“ Eyjólfr kvaðsk ekki mundu at þessu telja, ok bauð at leita um sættir í milli þeira. Steingrímr kvaðsk nú sættask ef þeir vildi, en sagði þó þat með, at eigi hefði þeir þá haldit sættina, er líkara var til. Svá er sagt, at Eyjólfr sendi orð Áskatli, at þeir hittisk at Laugum, ok sagði, at Steingrímr vildi enn sættask á uxamálit. Áskatli þótti þat enn vænlegast at taka sætt af Steingrími, ok mætti enn svá niðr falla ófriðrinn at sinni í milli þeira. Ok hann fór til fundar við Eyjólf. Var sú sættargerð þeira, at gjalda skyldi hundrað silfrs fyrir víg Herjólfs, en Gnúpr ok Þorsteinn skulu fara utan

ok aldri útkvæmt eiga, ok þat efnir Þorsteinn; en Steinn ok Hrafn skyldi vera utan þrjá vetr. Þessi sekt skal á falla et þriðja sumar á Eyjafjarðarleið; þá skyldi þeir útlagir falla. Ok nú líðr sjá stund. Er ekki sagt frá viðrskiftum þeira í þessu máli til leiðar et þriðja sumar; ok þegar er sú stund er liðin, þá er þat sagt, at Vémundr kögurr mælti við konu sína þegar eftir leiðina, at hon skyldi sjá um bú þeira, en hann kvaðsk mundu ríða til Eyjafjarðar ok þræll hans með honum. Nú ríða þeir til frændkonu Vémundar, er Þórgríma hét. Hon bjó á Vindheimum í Hörgárdal. Vémundr spurði at Gnúpi, ef hann væri heima í búi sínu. Hon kvaðsk þat gerr vita um morgininn, ok segir, at hann ætlaði at fara til Gása eftir fiskum ok spurði, hvert Vémundr vill fara, en hann kvaðsk erendi eiga at finna Gnúp, ok kvaðsk hann hitta vilja; ok nú fær hon Vémundi þræl einn, er Melkólfr hét; ok nú fara þeir Vémundr þrír saman, ok hitta Gnúp fyrir utan Laugaland á melunum, ok váru þeir þrír saman, ok höfðu farit með honum þrælar hans tveir, ok þar sló þegar í bardaga. Þrælarnir börðusk. Vémundr batt áðr hesta sína, ok kvað nú vera maklegan fund þeira, at þeir váru jafnmargir. Gnúpr kvaðsk eigi mundu á telja þat. Hvárrtveggja þeira hafði

skjöld. Þeir sóttusk lengi, ok um síðir hjó Vémundr undan Gnúpi fótinn, ok nú stóð hann á knjám ok bauð enn bardagann, en Vémundr kvað þá hætta mundu at sinni, ok nú sendir hann heim Melkólf, ok kvað hann vel hafa dugat. Vémundr ríðr nú ok þræll hans út á Gálmaströnd í Arnarnes, ok spurði at þeim Steini ok Helga, mágum Steingríms; en honum var sagt, at Helgi væri í Skagafirði at smíð, en Steinn var farinn út í Hrísey til veggja hlöðslu. Vémundr bað Galta skips, er þar bjó, at hann myndi ljá honum út til Hríseyjar, ok vildi at fœri með honum Þorvaldr, sonr Galta, ok hann léði honum hvárttveggja. Fara þeir nú til eyjarinnar þrír saman ok þar hitta þeir svein einn í eynni, ok spyrr Vémundr, hvers sonr hann væri, en hann kvaðsk vera sonr móður sinnar. Ok nú áttu þeir Vémundr kaup saman ok sveinninn, at Vémundr skal gefa honum höðnukið til þess, at hann segi honum, hvárt Steinn ok húskarlar hans liggja at naustinu um nóttina eða heima á bœnum. Sveinninn skal gneggja þar á höfðanum um kveldit, ef þeir fara til naustsins, en fara hvergi, ef þeir væri heima. Ok um kveldit, er hann hafði rekit fé á brott, þá kom hann á höfðann fram, ok gneggjaði sem hann mátti mest. Nú þykkisk Vémundr vita, at Steinn mun hafa farit

til naustanna, ok bregða þeir nú við skjótt ok fara hvatlega til naustsins, ok þá sá hvárir aðra ok váru nú hvárirtveggja á ferð til naustsins sem þeir megu. Svá er sagt, at Vémundr skaut snœrisspjóti ok kom á skjaldarsporð Steins, ok nisti hann við rist honum skjöldinn. Steinn laust í sundr spjótskaftit með öðrum fœtinum ok rann til naustsins síðan sem hann mátti. Vémundr bað hann eigi renna, en Steinn gaf at því engan gaum. Ok nú er svá at segja, at Þorvaldr, sonr Galta ór Arnarnesi, fell í naustdurunum fyrir Steini, ok þá vildi Steinn hlaupa út á ferjuna, ok ætlaði at verjask þaðan. En þá kemr Vémundr kögurr at í því, ok veitti Steini þegar banasár. Ok nú fara þeir Vémundr þegar á brott, ok hafa með sér lík Þorvalds. Ekki gera þeir at húskörlunum. Vémundr hittir nú Galta, ok segir honum tíðendin, ok réð honum þat, at fara til Laufáss á skipi með fé mikit ok allt skuldalið sitt, ok síðan í Reykjadal til fundar við sik, ok hét honum bótum fyrir víg Þorvalds sonar hans. Vémundr vildi fara et iðra ok ríðr hann í Kræklingahlíð, ok varð varr við, at Hrafn af Hóli var í einhverjum starfa ok vildi taka hesta sína ok skera mön á; ok nú víkr Vémundr þangat ok kveðr Hrafn hafa sýnt sik í mótgangi jafnan við sik ok þá

frændr alla; segir hann nú skulu hafa fyrir þat nökkut, þótt eigi væri mikit. Hleypr síðan at honum Hrafni ok hjó af honum höndina, ok kvað hann þó oflítit hafa. Snýr hann nú síðan heim norðr ok segir allt af ferðum sínum. En þar er frá at segja nökkut, at húskarlarnir, þeir sem verit höfðu hjá Steini í eyjunni, þeir fara nú á fund Þorbjarnar föður hans, ok segja honum tíðendin. Hann bregðr við skjótt ok ferr til Galta. Ok er hann kom þar, var hann allr á brottu, ok nú ferr hann þegar yfir fjörðinn, ok ætlaði, at þeir Vémundr ok Galti myndi hafa farit báðir samt. En Galti tók þat ráð, sem Vémundr lagði til með honum, ok var nú kominn á leið með lausafé sitt, ok ætlaði at flytja til Reykjadals; ok nú koma þeir Þorbjörn eftir Galta, ok þótti Þorbirni hann hafa mjök efldan Vémund til þessarra verka, er hann fekk honum bæði skip ok son sinn til fararinnar, ok kveðsk þó skyldu bœta honum sonardauðann, með því at hann höggr Galta banahögg, en tekr upp lausafét hans allt ok flytr heim til sín. Nú spurðusk víða þessi tíðendi. Svá er sagt, at Áskell sendir orð Eyjólfi, at þeir fyndisk í Ljósavatnsskarði á Hálsi. Eyjólfr kom til mótsins. Sú var sættargerð þeira, at Gnúpr ok Hrafn skyldi báðir bótalausir, er þeir höfðu

ekki á brott farit, sem skylt var. Steinn falli ok óhelgr, en víg Þorvalds skal vera til sýknu Helga Þorbjarnarsonar, en Galta skal bœta hundraði silfrs. Þeir Vémundr ok Háls skulu falla óhelgir um Eyjafjörð, nema þeir fylgi Áskatli. Helgi skyldi ok falla óheilagr fyrir norðan Fnjóská, nema hann væri í för með Eyjólfi Valgerðarsyni.

14. Maðr hét Narfi. Hann var frændi þeira Vémundar ok bjó í Laxárdal. Svá er sagt, at maðr hét Hallsteinn ok var Þengilsson. Hann bjó á þeim bœ, er at Höfða heitir. Hann átti dóttur, er Þóra er nefnd. Hennar bað Helgi sonr Þorbjarnar ór Árskógi, ok var hon honum föstnuð, ok á kveðin brullaupsstefna, ok skal Hallsteinn inni hafa boðit. Svá er sagt, at Vémundr kom at máli við Narfa frænda sinn, ok taldi um fyrir honum, at honum væri þat til at kvænask, ok kveðsk hann vera mundu fulltingsmaðr at, ef hann vill, ok nefnir til Þóru dóttur Hallsteins í Höfða. Narfi kvað þat vera óvænt stofnat, — „því at hon er áðr,“ segir hann, „föstnuð Helga ór Árskógi.“ „En líkar mér,“ segir hann, „kvánfangit, ef þú mátt ná til handa mér þessi konunni.“ Ok um haustit fara þeir Vémundr tíu saman út í Höfðahverfi á þann bœ, er heitir á Bárðartjörn. Þar bjó sú kona, er Ísgerðr hét. Þeir

taka þar gisting. Hon var mikil fyrir sér ok fjölkunnig mjök, ok svá er sagt, at hon var vinkona Vémundar. Hon lagði þau ráð til, at þeir fœri til nausta ok biði þar, ef nökkura veiði bæri í hendr þeim um morgininn, ok kvað þá koma mundu brúðmennina. „Mun ek," segir hon, „vera í umsjá um yðvart mál." Ok nú fara þeir Vémundr sem fyrir þá var lagt.

Steinfiðr hét maðr; hann var fróðr maðr ok fjölkunnigr nökkut. Honum Steinfinni var boðit til boðsins til skemtanar mönnum. Svá er sagt, at brúðrin sat í dyngju sinni um daginn, ok margt kvenna hjá henni. Ok þá er búit var til, at þær komi inn konurnar, þá sendi Hallsteinn húskarl sinn eftir þeim, at þær fœri inn ór dyngjunni. Húskarlinn tók í hönd Þóru ok leiddi hana eftir sér; ok er þau kómu út, þá gerði á myrkr svá mikit, at þau máttu ekki sjá frá sér, ok þá var húskarlinn sleginn mikit högg meðal herðanna ok um höfuðit, en bylr mikill kom at henni, svá at hon fauk í einu allt ofan til naustanna. Þá kom kall mikit í naustdyrnar, ok var um rœtt, at þeir skyldi hafa hendr á henni Þóru, ef þeim væri svá mikit um at varðveita kost hennar, sem þeir höfðu látit. Þeir Vémundr hlaupa nú ór naustdurum ok fara á bak. Vémundr

setr Þóru í kné sér ok riðu þeir nú á brott með brúðina, ok fara þar til, er þeir koma í Fnjóskadal ok mjök svá til Þverár. Þar bjó sá maðr, er Gunnsteinn hét. En þá dvaldisk ferð þeira, ok var þat af fjölkyngi Steinfinns, sem enn mun sagt verða síðar. Þeim Hallsteini þótti í óvænt efni komit vera, þá er húskarlinn sagði þeim sögu sína, at hann var lostinn mikit högg, en brúðrin á brott tekin, ok þá segir hann gera svá mikit myrkr, at aldri vissi hann, hvert hon hvarf. En þeir Hallsteinn þóttusk þat vita, at af fjölkyngi myndi verit hafa myrkrit, ok af ráðum Vémundar ætluðu þeir þetta myndi verit hafa ok rœddu margt um þetta sín á milli. Svá er frá Steinfinni at segja, at hann sat upp ok horfði í jörðina fyrir sik fram ok mælti við engan mann. Þá spyrja þeir, ef hann þættisk nökkut til vita, hvat af Þóru var orðit. En hann kveðsk þat gerla mega vita, ok sagðisk þó eigi munu segja þeim, nema þeir gæfi honum til þrjár merkr silfrs.

Þeir sögðu, at þat þótti þeim lítit til at vinna, ef nökkut mætti þá þessi svívirðing af þvásk þeira máli. En Helgi segir þat fé vel komit, er honum var gefit. Steinfinnr sagði mörgum mein at heimskunni ok kallar þat óvitrlegt, er þeir þóttusk ekki til vita, hvat af brúðinni var orðit. Ok nú segir Steinfinnr,

at Ísgerðr hafði þar komit, frá Bárðartjörn, ok rekit fótaskinn sitt um höfuð honum húskarlinum, — „ok af því varð myrkrit ok svá vindrinn, sá er henni feykði ofan til naustanna.“ Hann segir, at þeir Vémundr höfðu þar verit í naustinu, —„ok tóku þeir við Þóru, ok reiddu brott,“ ok nú kvað hann heldr mundu seinka ferðinni þeira Vémundar. Helgi fór nú við tuttuganda mann, en þeir váru allir eftir, Hallsteinn bóndi ok Steingrímr ok Þorbjörn ór Árskógi, faðir Helga. Nú fara þeir Helgi ok finna þá Vémund við Þverá ok sló þegar í bardaga þar í brekkunni við þá Vémund ok hans förunauta. Þar fellu þrír menn af liði Vémundar, en tveir af Helga. Húskarl Gunnsteins frá Þverá var þar skamt brott frá, er þeir börðusk. Hann hljóp heim ok sagði Gunnsteini til, en hann fór þegar at skilja þá ok sagði, at hann myndi Vémundi veita, ef Helgi vildi eigi frá hverfa með festarkonu sína. Ok nú skiljask þeir. Fór Helgi heim með konuna, ok gerði brullaup til hennar. Vémundr fór til Áskels ok sagði honum til svá búins, ok varð Áskell illa við ok þótti hann mjök dirfzk hafa til þessa máls, ok kvað hann jafnan láta skamt á milli óspektanna. Ok nú sendir Áskell enn orð Eyjólfi Valgerðarsyni, at hann komi til móts við

hann, ok fyndisk at Hálsi; ok nú tala þeir um málin ok varð sú gerð þeira, at jafna saman vígunum, en víg Narfa skal koma fyrir heimsóknina ok brotttöku konunnar með, en hinir menninir fjórir skulu vera jafnir, er þar fellu.

15. Svá er sagt, at Helga Granadóttir hljóp nú frá búi Háls bónda síns, ok heim til föður síns, ok hitti ekki Áskel. Háls ferr nú á fund Áskels ok biðr hann eiga hlut at við Helgu, at hon fœri heim aftr til bús síns. En Áskell sagðisk mundu engan hlut at eiga með þeim, svá ferlega sem þau létu jafnan, ok kvað þau ekki vilja af því hafa, er þeim var ráðlagt.

Vémundr ferr nú einhvern dag á Jarlsstaði til fundar við Örnólf rellu, ok falar gripi at honum, ok svá beiddisk hann at taka mál af honum á hönd Steingrími um hálfa mörk silfrs, þá er eftir hafði verit öxna verðsins, þeira er hann hafði selt Steingrími. En Örnólfr segisk eigi munu selja honum málit, nema Áskell vili þat. Þá beiddisk Vémundr, at Örnólfr fœri á fund Áskels með honum ok vildi hann gjarna við taka málinu. Ok nú fara þeir á hans fund ok bera upp fyrir honum. Áskell kveðsk eigi vilja, at Vémundr tœki við málinu af Örnólfi ok bauð Áskell nú at taka við málinu

af Örnólfi á hönd Steingrími, ok kvaðsk vilja, at þeir Vémundr ok Steingrímr ættisk ekki illt við, ef svá mætti vera. Örnólfr bað Áskel með fara sem hann vildi, ok nú lét Áskell hann hafa tvær merkr silfrs; ok skiljask nú við svá búit.

Þat er sagt, at Vémundr kom at máli við konu sína einnhvern dag ok segir, at hann myndi fara á brott erenda sinna ok kvaðsk eigi heim mundu koma í bráð; sagðisk þá mundu fara til Vöðlaþings með Áskatli. Hann ferr nú heiman ok þar til, er hann kemr í Kaupang til manns, er Þórðr hét. Hann bjó á Völlum, ok var góðr bóndi. En nú nefndisk Vémundr Björn, ok kvaðsk vera reikunarmaðr einn, ok sagðisk þar vilja bíða þings, ok beiddi hann bónda viðtöku þessa stund. Þórðr bóndi bað hann kaupa sér mat með sverðinu, því er hann hafði í hendi sinni. Hattarmaðr vill eigi vera vápnlauss, ok vill heldr vinna til matar sér torfverk. Bóndi þóttisk þurfa at láta gera garð um tún sitt fyrir þingmönnum, at eigi beitti þeir upp völlinn. Tók Björn nú við verkfœrum; en bóndi átti heimanferð fyrir höndum ok vísar hann nú gestinum á verkit ok sagði honum, hvat hann skyldi vinna. Ok nú feldi Björn gaflhlað í búðartoft Steingríms, ok síðan rak hann þangat naut í búðartoftina

ok gerði þar sem hann mátti óhreinlegast. Nú koma þangat húskarlar Steingríms, ok skyldi tjalda búðina; en þeir höfðu engi verkfœri haft með sér. Nú þótti þeim eigi vel í hendr sér búit, at toftin var full af torfi ok grjóti. Björn bauð at ljá þeim verkfœrin, er hann fór með; en þeir vildu þat gjarna. Nú segir hann þeim, at þar var rétt at grafa torfit á vellinum til búðarinnar. En þeir tóku þat ráð ok þykkir þat starfminna en sœkja til lengra, ok gera nú svá, þar til er upp var ger toftin. Nú kom bóndi heim ok taldi mjök á hönd Birni, er þetta hafði af hans völdum verit, ok sagði þar gert mikit jarðarspell ok lagabrot í þeima hlut. En Björn kvað svá mundu um verða búit, at bóndi mætti þessu vel una; tók nú ofan höttinn ok kendi bóndi þar Vémund kögur, ok bauð hann at taka málit til meðferðar ok eftirkæru. Segir, at þetta hefir af honum hlotizk ok væri þat maklegast, at hann rétti hlut bónda. Ok nú handsalaði bóndi honum landit, ok er nú við hann at eiga um þetta mál. Húskarlarnir segja nú Steingrími til þessa, ok hann þóttisk þegar vita, at þetta váru ráð Vémundar. Nú koma menn á þing, Áskell ok frændr hans. Þar kom ok Steingrímr. Svá var sagt, at Steingrímr átti þann bróður, er Þorvarðr hét. Hann var Örnólfs son ok Yngvildar, er

kölluð var allra-systir. Hann bjó á þeim bœ, er í Kristnesi heitir. Hann var vitr maðr, en miðlungi þótti hann góðgjarn. Nú finnask þeir á þinginu, Áskell ok Steingrímr, ok segir Áskell Steingrími, at hann hafði tekit sök á hönd honum, en Steingrímr sagði þat mundu með engum vandræðum verða skulu sinna vegna, ok bað Áskel fyrir ráða, þann veg sem hann vildi, ok galt Áskatli tvær merkr silfrs. En Áskell bauð Vémundi at hafa fé þat, en hann vill eigi hafa fé Áskels. Áskell vill nú, at niðr falli sökin Vémundar við Steingrím, ok þetta lét Vémundr sér líka fyrir bœn Áskels, ok fara nú heim sáttir af þinginu.

16. Nú er frá því at segja, at Háls kemr einhverju sinni á fund Áskels ok berr upp vandkvæði sín fyrir honum. Segir, at varla þóttisk hann mega búi halda, ef Helga kona hans kemr eigi heim, ok biðr Áskel nú hlut í eiga ok vita, ef hon vildi enn láta at hans orðum. Áskell hét nú, at eiga hlut í með þeim, ef Háls vill því heita í móti at láta batna samfarararnar við hana. Svá er sagt, at Áskell bjósk til ferðarinnar með tuttuganda mann ok var í ferð með honum Vémundr ok Háls; ok nú fara þeir þar til er þeir koma þar, sem heitir Leyningsbakki, ok þá mælti Áskell, at þar vildi hann vera grafinn, þá er

hann andaðisk, ok þótti þar vera gott landslag, ok sagði, at hann vildi ekki fé hafa með sér. Nú svara þeir frændr hans, at þess skyldi langt at bíða, at hann þyrfti niðr at grafa. Síðan aka þeir til Eyjafjarðar, ok upp með Eyjafjarðará, ok nær gagnvert Stokkahlöðum. Vémundr ok Háls riðu fram fyrir ok sjá þeir, at menn ganga brott ór laugunni, ok kenna, at þar var Steingrímr ok nökkurir menn með honum, ok þá mælti Háls: „Við hefir Steingrímr enn leitat, at þvá af sér svívirðingina, er þú létt ljósta hann með sauðarhöfðinu, ok þó mun honum þat tregt veita, áðr en hann fái alla af þvegit.“ Ok nú segir Áskell, at honum þótti helzt troll toga tungu ór höfði honum, er hann mælti slíkt; sagði, at meiri ván væri, at þeir hefði heyrt, hvat hann hafði mælt, er hann var forviðris, en Áskell kveðsk heyra í gegn veðrinu, ok var mjök löng stund fram til þeira Vémundar; en þó kvað hann nú svá búit vera mundu. Þeir ríða nú í Eyjafjarðardal til Grana, ok váru þar um nóttina. Nú beiðir Áskell Grana, at Helga dóttir hans myndi verða í ferð með þeim, ok hét nú því á mót, at Háls skyldi betr við hana vera héðan af, en áðr hafði hann verit; en ellegar kveðsk hann mundu heimta út penninga hennar ok láta hana þá heim fara, ef eigi betraðisk um af

hans hendi. Ok Grani vill enn gera sem Áskell beiddi. Nú bjoggusk þeir á brott þaðan snemma um morgininn, ok var Helga í þeira ferð, ok Grani lét aka Áskatli til Vöðlaheiðar. En er þau koma gagnvert Kroppi, þá sá þau þrjá tigu manna renna til árinnar, ok nú bað Áskell, at þeir skyldi fara undir stakkgarðinn, er þar var hjá þeim, ok æja hestum sínum. En síðan bað hann þá ganga fram á bakkann ok verjask þaðan, ef eigi væri allt fritt af Steingríms hendi, ok þótti nú vera mega, at eigi þurfti nú at dyljask við, hvárt Steingrímr hefði heyrt fyrra dags, þat sem Háls mælti. Ok nú ganga þeir fram á bakkann. En svá er sagt, at áin var ísuð, ok var ótraustr ísinn á ánni. Áskell spurði þá, hvat Steingrímr vildi, er hann fór svá hvatlega, en Steingrímr kvað nú mál at efna heitstrenging sína, ok kvað nú fleiri munu gjalda Vémundar, en þá, er þess væri maklegir. Nú er svá sagt, at þar sló þegar í bardaga, er þeir váru komnir í skotmál. Þá sá Steingrímr, at seint mun at vinnask meðan þeir gangask eigi nær en svá, sem þá var, ok þykkir nú þat eina til, at þeir leiti yfir ísinn at þeim Áskatli. Nú mælti Áskell til Steingríms ok bað hann varlega fara á ísinn ok kvað hann ótraustan, en Helgi ór Árskógi svaraði, ok kvað þá munu sára mjök,

Áskel ok förunauta hans, ok hann myndi fyrir því slíkt mæla ok letja þá atgöngunnar. Þá segir Þorvarðr Örnólfsson, at honum þykkir atsóknin þeira Steingríms óvænleg. Þá tók Helgi ór Árskógi þat bragða, mágr hans, at hann stakk spjótskaftinu niðr á ísinn ok hljóp svá á bakkann upp at þeim Áskatli. Háls hjó þegar framan í fang Helga, svá at hann fell á bak aftr út á ána ok fekk þegar bana. Svá er sagt, at nú brast niðr spöngin undir þeim Steingrími. Sumir vilja þat segja, at Vémundr skyti til Steingríms með spjóti, þá er hann vildi upp ór vökinni á ísinn, ok yrði honum þat at bana. En sumir segja, at hann druknaði þar í vökinni. Tveir menn druknuðu aðrir en Steingrímr; tveir menn váru ok drepnir af hans förunautum, Helgi mágr hans, ok einn maðr annarr. Svá er sagt, at Áskell bað þá nú hvata í brott, sem þeir megu. Ekki er þess getit, at hann týndi neinum manni í bardaganum. Ráðask þau nú til ferðar. Þeir ríða nú fyrir, Vémundr ok förunautar þeira, ok rœða um, at mjök vel hefði at borizk, er Steingrímr var af ráðinn, ok þótti þeim vel hafa gengit leikrinn. Frá því er at segja, at sá maðr hafði verit í ferðinni með Steingrími, er Þórir er nefndr. Hann var sonr Ketils flatnefs. Hann hafði rent fótskriðu yfir ísinn ok leyndisk

þar, þá er hann sá, hversu Steingrími hafði farizk. Þar heitir Kárapollr, sem hann var staddr. Nú er hann þóttisk vita, at þeir Áskell myndi brott farnir frá ánni, þá hljóp hann undan ísinum ok upp á bakkana. Þá Vémund hafði nú mjök brátt borit undan fram. Þat er frá Þóri at segja, at hann hleypr nú fram eftir þeim Áskatli, ok er hann kom at sleðanum, þar sem þeir óku, þá hjó hann þegar til Áskels goða, ok kom í höfuðit. Hann snýr nú þegar aftr til árinnar ok rennir enn fótskriðu yfir ísinn ok ferr nú til sinna förunauta ok sagði þeim frá sinni ferð. Þeim þótti hann hafa haft gott erendi. Fara þeir nú heim ok una sinni ferð illa. Frá Áskatli er þat at segja, at hann bað Helgu binda um höfuð sér, ok ekki skyldi hon gera vart við um áverkann, ok kveðsk gjarna vilja, at hér hlytisk ekki illt af, ef hann mætti því við koma. Ok hon gerði sem hann beiddi, ok gat ekki um þetta, ok vissu þau tvau ein þenna atburð. Þau kómusk á Háls um aftaninn, ok um morgininn snemma vekr Áskell þá ok biðr upp standa hvatlega, ok kveðsk heim vilja til dagverðar um daginn. Ok nú fara þau ok komask yfir Fljótsheiði. Nú sagði hann þeim, at hann hafði sár fengit, ok hversu þat hafði at borizk ok kveðsk fyrir því eigi fyrr hafa til sagt, at hann vissi

kapp frænda sinna um þat, at þeir myndi eigi hafa skilit við svá búit, ef þeir vissi þá þegar. En hann kvaðsk gjarna vilja, at engir menn hlyti illt af vígi hans ok bað þá vera sáttgjarna frændr sína ok kvað þá þat bezt af at gera at stöðva óhöppin sem mátti. Sagði ok, at hann þóttisk þat jafnan gert hafa um þeira mál, at firra þá vandræðum, sem hann mátti, ok bað þá nú þess minnask um þenna hlut, er honum þótti svá miklu máli skifta. Segir ok, at hann vildi gerð þeira Eyjólfs Valgerðarsonar ok Hávarðs, ok hafði hann þegar sett ráðit allt fyrir Hávarði um gerðina, hvern veg hann vildi vera láta. Nú andask Áskell goði ok þótti mönnum þat mikill mannskaði, því at hann hafði verit mikill höfðingi ok vinsæll. Nú veita þeir honum þvílíkan umbúnað, sem hann hafði fyrir sagt, ok þótti nú þessi tíðendi helzti fljótt at hendi hafa komit. Þessi tíðendi spyrjask nú víða ok þótti öllum mikit at orðit í fráfalli slíkra manna. Þótt Áskell væri mörgum mönnum meir harmdauði en Steingrímr, þá var þó hvárrtveggi mikill höfðingi.

Nú er svá sagt. at Eyjólfr sendi orð Hávarði, ok svá Þorsteini syni Áskels, ok Vémundi ok öðrum frændum hans, þeim sem nökkurs váru verðir. Skyldi þeir koma á Möðruvöllu til sáttarfundar. En því er Skútu

Áskelssonar ekki hér við getit, at hann var þá ekki á Íslandi, ok hafði hann verit utan um hríð. Ok nú koma menn til fundarins. Er svá sagt, at Einarr Konálsson, fóstri Eyjólfs, átti mikinn hlut í sáttmálum millum manna. Er nú um leitazk, ef Þorsteinn eða frændr hans vildi sættir taka. Þorsteinn segir: „At því hefi ek jafnan hugat, þá er ek hefi verit við staddr, þá er faðir minn var við málaferli manna, at jafnan vildi hann firra menn vandræðum, heldr en œsa þá fram at óhöppunum; ok svá mikinn hug sem hann lagði á jafnan at sætta menn, þá lítzk mér," segir hann, „sem gjarna myndi hann vilja, at hér gerðisk eigi vandræði af á milli manna þessu máli, er hann tekr svá mjök sjálfan. Nú mun ek eigi hitta mér betra ráð, en líkja sem mest eftir því, sem ek vissa, at hann gerði, ok mun ek eigi níta sættunum." Kemr nú þar, at menn vilja, at Eyjólfr ok Hávarðr geri um málin eftir því, sem Áskell hafði beitt fyrir öndverðu. Ok er þeir höfðu sáttir á orðit á málin, þá biðja þeir Þorstein koma til sín ok aðra menn, þá sem þar váru við staddir. Var sú sættargerð þeira Hávarðs ok Eyjólfs, at vígin Áskels ok Steingríms skyldi á standask, en hinir þrír förunautar Steingríms, er þar létusk, skulu koma fyrir tilferðina þeira Steingríms, en goldin aftr Eyin mikla fyrir

víg Helga ór Árskógi; ok váru nú veittar trygðir á milli manna, nema fyrir Skútu; hann var utan lands. Þórir skyldi fara utan, ok vera aldri í Norðlendingafjórðungi, meðan Fjörleifarsynir væri á lífi. Eyjólfr seldi nú gripina í hendr Þorsteini ok Hávarði, þá er Áskell hafði honum selda eftir hrútshöfuðshöggit. Ok nú skiljask menn vel sáttir, ok undu nú vel þessum málalyktum.

En frá Vémundi kögur er þat at segja, at hann varð sóttdauðr, en þótti þó vera enn mesti garpr, meðan hann lifði.

II.

Víga-Skútu saga.

Saga Víga-Skútu sonar Áskels.

17. Þat er nú fyrst at segja, at Þorsteinn býr í Hvammi eftir Áskel föður sinn, ok var hann vinsæll maðr. Hann seldi af hendi goðorð þeira Skútu. Svá er sagt, at annat sumar eftir kom Skúta til Íslands ok var hann með Þorsteini bróður sínum um vetrinn, ok var löngum hljóðr á þeim vetri ok þykkir sér nær höggvit hafa verit ok þóttisk engar bœtr haft hafa fyrir víg föður síns. Ok um várit eftir skiftu þeir brœðr fé sínu ok föðurarfi. Skal Skúta hafa lausafé ór skiftinu,

ok hann var til þess ætlaðr, at hefna föður þeira, ef hann mætti, því at hann var í engum trygðum við menn um þessa sök. En Þorsteinn skal hafa landit í Hvammi ok halda búinu. Nú kaupir Skúta sér land at Mývatni ok bjó þar, sem nú heitir á Skútustöðum. Gerðisk brátt mikilhœfr maðr í mörgu lagi, sem enn mun heyra mega síðar í sögunni.

Þorbergr hét maðr ok var kallaðr höggvinkinni, (hann bjó at Arnarvatni við Mývatn), ok ekki vinsæll við alþýðu manna. Hann átti tvá sonu; hér annarr Þorsteinn, en annarr Ölvér enn spaki.

Geiri austmaðr bjó á Geirastöðum fyrir norðan Mývatn. Hann átti þrjá sonu, er enn eru nökkut við þessa sögu hafðir. Hét sonr hans Örn, annarr Glúmr, enn þriði Þorkell. Þeir váru allir miklir menn fyrir sér.

Arnórr hét maðr ok var Þorgrímsson, ok bjó í Reykjahlíð fyrir norðan Mývatn. Hans synir váru þeir Þorfinnr ok Böðvarr. Arnórr var mikill kappi ok góðr bóndi, ok jafnan er frá honum vel sagt, þar sem hann kemr við sögur ok málaferli manna.

Hallr hét maðr, er bjó at Sandfelli við Mývatn, skamt frá Geirastöðum. Hann ätti dóttur, er Þórkatla hét.

18. Eitthvert sumar kemr skip af hafi í Húsavík, þó at svá bæri oftar at. Þat skip

áttu brœðr þrír. Vagn hét einn ok var kallaðr spjót, annarr Nafarr ok var kallaðr sax, Skefill enn þriði ok var kallaðr sverð. Þeir váru miklir menn fyrir sér. Svá er sagt, at hverr þeira brœðra átti þat vápn, sem við var kendr. Þeim þóttu þau í bezta lagi sinnar eigu, ok létu sér aldri hendi frá ganga. Ok þat segja menn, at öll þessi vápn væri forkunnar góð. Þeir váru kunningjar Glúms Geirasonar ok ætluðu þangat til vistar til þeira feðga, Geira ok Glúms, því at Glúmr hafði boðit þeim þangat til vistar. Nú áttu þeir annríkt mjök, ok varð eigi tóm at sœkja austmennina, sem ætlat hafði verit, ok þótti þeim feðgum sem þat myndi engu skifta, þótt þeir kœmi nökkurum nóttum síðar, en þeir höfðu um rœtt í fyrstu. Svá er sagt, at varð þess varr Þorbergr at Arnarvatni, ok ferr hann þegar til skips ok bauð austmönnum til sín. En þeir segja, at þeir myni fara til Glúms. „Já,“ segir Þorbergr, „er ekki þat, sem mik grunar, at nú mun vera liðinn sá tími, er til var tekinn, at eftir þeim skyldi hafa farit verit.“ Þeir sögðu, at svá var, — „kann vera,“ segja þeir, „at Glúmi sé annsamt, ok eigi hann eigi tóm at koma eftir oss, en hann mun þykkjask vita, at svívirðingarlaust mun vera.“ „En hitt þœtti mér líkara,“ sagði Þorbergr, „at honum myndi

þat í hug koma, at þeir væri lítt til fœrir at taka við frjálsum mönnum, þeim er nökkuru skífti, hversu við var gert, því at svá eru þeir feðgar fátœkir at fémunum,“ segir Þorbergr, „at nær er úti annarr biti, þá er annarr er etinn.“ Nú hlýða þeir nökkut á þetta, sem hann sagði, ok þar til taldi hann um fyrir þeim, at þeir játta at fara þangat til vistar til Þorbergs. Ferr hann nú heim ok lætr vel yfir sinni ferð. Nú er svá sagt, at Glúmr kemr til skips annan dag, ok sagðisk þá vera kominn eftir þeim brœðrum ok vildi þá heim flytja til sín. En þeir sögðu, at Þorbergr hafði þar komit um daginn áðr, ok sögðusk nú vera ráðnir at fara þangat til vistar, ok kváðusk nú eigi vildu því bregða. Þá svarar Glúmr, er þeir höfðu sagt honum talit Þorbergs, ok svá þat, hversu hann hafði á tekit þeim feðgum: „Engi maðr mun þat kunna at segja, at honum Þorbergi verði féskortrinn. En fleiri munu þat segja, at hann láti færum mönnum verða gagn at sínu fé,“ — ok þótti honum illa, er þeir skyldi vera með svá vándum manni, sem Þorbergr var. Nú lætr Þorbergr brátt koma eftir kaupmönnum ok lætr flytja þá heim til sín ok var við þá forkunnar vel. Svá var sagt, at Þorbergr sendi Ótrygg heimamann sinn at fœra út í eyjar fé þat, er slátra skyldi til jóla, ok svá

naut ok kapla, ok áðr en hann fœri heiman, bað hann Ótrygg fœra eina merina í hlöðu Glúms á náttarþeli ok haga svá til, at engi yrði varr við. Nú fór hann sem fyrir var mælt, ok vissi þó eigi, hvat þessu skyldi. Kemr heim síðan ok segir honum til svá búins ok nú þykkir Þorbergi hann hafa vel gert. Um morgininn kemr Þorbergr snemma inn ok vekr menn upp ok segir, at honum var horfit merhryssi gott, ok vill at menn fari at leita, — „ok mun svá eftir at sjá,“ segir hann, „at af mannavöldum mun vera, ok get ek, at stolit sé hrossinu.“ Þá svara sumir, at enga menn þóttusk þeir sjá líklega til þess. „Eigi má þat vita,“ segir hann, „þar sem hér sitja þrotsmenn samtýnis hjá oss, ok eru þeir feðgar líklegastir til at valda þessu, Geiri ok synir hans, því at þeir eru áræðismiklir, ef þeir þurfa nökkurs við, ok munum vér þangat fara at rannsaka.“ Svá er sagt, at Þorkell Geirason var nú ekki hér við þessi mál, því at hann var útlendis. Nú biðr Þorbergr austmennina verða í ferð með þeim at rannsaka; kvað þá nú sjá mega, at því var vel ráðit, er þeir höfðu heldr haft þessa vistina, en með Glúmi. En austmenn kváðu þat vera verra manns bragð, en Glúms, at stela frá mönnum, ok sögðusk eigi mundu þangat fara til at rannsaka. Er svá sagt, at

Þorbergr ferr nú, ok menn með honum. Ferr hann nú, ok heldr djarflega, er hann þóttisk vita, hversu takask myndi ferðin; ok koma nú til Glúms ok beiða hann rannsóknar ok þeir feðgar láta uppi rannsóknina. Leitar hann nú vannlega ok hittir ekki, þar til er hann kemr at einhverri hlöðu, ok þar í hlöðunni fann hann merina, ok kvað þá vera verri menn, en þeir létu yfir, eða margir aðrir, er þeir skyldi vera sannreyndir at þjófskap. Þá svarar Glúmr ok kvað sér á þessu engan kunnleika vera, ok kvað hann vera sjálfan líklegastan til at hafa þetta bragð gert, en snúa nú síðan á aðra menn, ok kvað mönnum þat miklu kunnara, at hann var vándr maðr. Öllum þótti þetta illa vera orðit, því at þeir váru vinsælir menn frændr. Nú spurði Þorbergr, ef Glúmr vildi nökkuru bœta fyrir þetta ok felli þar málit niðr, sem nú var komit. En Glúmr kvað þat fjarri fara, at hann myndi hér neinu fyrir bœta, er hann mátti engan grun vita sér á hendr. Þorbergr kvað þó hér mundu verða nökkut fyrir at koma, þó at honum væri leiðent gert um bótina. Glúmr kvaðsk því betr þykkja, er meira kœmi fyrir, ef sá gyldi, er maklegastr væri; ok nú skilja þeir rœðuna at sinni, ok ferr Þorbergr nú heim ok þykkisk vel hafa leikit. Spurðisk þetta nú víða ok

þótti mönnum þetta illa orðit, því at fleiri menn unnu góðs hlutar Glúmi, en Þorbergi, ok vænta enn, at hér muni önnur raun á verða um þetta mál, en nú var fyrst orðrœtt af alþýðu. Nú sitja hvárirtveggja í kyrðum um vetrinn.

Svá er sagt, at Þorbergr hittir Þorgeir goða frá Ljósavatni, því at vinátta var milli þeira, ok spyrr hann ráða um þetta mál, hversu með skal fara. Segir, at hann þykkisk þar eiga mikit traust um ráðagerðir sínar, þar sem hann var. Þorgeirr bauð at búa til málit á hönd Glúmi. En Þorbergr kvað þá þann upp kominn, sem honum var mest at skapi. Ferr nú heim síðan; ok er váraði, bjósk hann at fara stefnuför til Glúms ok biðr nú menn til fararinnar með sér. Hann rœðir um við vetrtaksmenn sína, ef þeir vilja verða í ferð með honum. En þeir váru þó tregir til, ok fóru þó um síðir við fortölur Þorbergs. Býsk hann nú heiman ok váru þeir átján saman. Þeir höfðu kalt veðr um daginn. Fara þeir nú, þar til er þeir koma á Geirastaði. Þeir Glúmr sátu við eld, þá er þeim var sagt, at menninir fóru at bœnum. Nú hlaupa þeir til klæða sinna ok vápnask, ok ganga síðan í dyrr út. Ok nú senda þeir eftir mönnum at veita þeim lið. Svá er sagt, at þeir Glúmr váru átta saman þar fyrir, þá er Þorbergr kom.

Nú koma þeir Þorbergr at bœnum ok ríða þegar í túnit ok stefnir Þorbergr þegar Glúmi um þjófskap. Svá er sagt, at þá er hann hóf stefnuna, hljóp hann Geiri ór durunum út ok at honum Þorbergi ok hjó til hans, en Þorsteinn sonr Þorbergs brá við skildi, ok þá hljóp Glúmr at ok hjó til Þorsteins ok veitti honum þegar bana. Nú hlaupa út allir þeira menn ok til bardagans, ok nú veitir Þorbergr Geira sár á fœti. Þá kom at Hallr frá Sandfelli við tíunda mann, ok fór þegar til með Glúmi ok þeir níu, sem með honum váru. Ok nú var skamt at bíða, áðr en Skúta kemr þar til með tíunda mann; ok nú rœðir hann til sinna manna, at þeir skulu ganga á hæð nökkura, er þar var hjá þeim, ok vildi hann hvárigum veita ok kvað þeim betr ganga sem skyldi; segir ok, ef sá yrði brott gerr af vígunum, at þá myndi reynask brátt, hverr ríkastr væri at Mývatni. Þá kom Þorfinnr Arnórsson at ríðandi ok ferr þegar til bardagans með Glúmi. Ok svá er sagt, at Þorfinnr hjó framan í andlit Þorbergi, ok var af því hann kallaðr höggvinkinni. Í þessu bili kemr at Arnórr ór Reykjahlíð með tólfta mann ok gengr hann þegar í milli manna ok skildi þá. Þar fellu allir austmenninir. En sinn húskarl var fallinn af hvárum. En Ótryggr, er áðr var frá sagt, var særðr til

ólífis; ok grœddi Glúmr hann, því at hann sagði, hversu farit hafði um merina, þá er Þorbergr bauð honum at leiða hana í hlöðu Glúms, ok var nú bert illmælit af Þorbergs hendi við Glúm. Er nú leitat um sættir milli þeira ok kom svá, at þeir skulu gera um málin, Þorgeirr goði frá Ljósavatni ok Arnórr ór Reykjahlíð. Sú var gerð þeira, at á gengusk vígin húskarlanna, en áverki Ótryggs, er hann var særðr til ólífis, ok enn aðrir tveir menn líflátnir af liði Þorbergs, skulu koma fyrir áverka Geira; en sá áverki, er Þorbergr hafði fengit, skal vera fyrir tilförina ok ill málaefni, er hann hafði með svikum at farit. Þeir váru ok allir drepnir austmenninir, er með Þorbergi váru ok lágu þeira víg kyrr, svá at engi þeira var fé bœttr. Þeir váru brott gervir þaðan ór sveitinni, Geiri ok Glúmr, feðgarnir, ok er svá sagt, at Geiri bjó í Króksfirði á Geirastöðum. Svá er sagt, at Glúmr fekk Ingunnar Þórólfsdóttur Véleifssonar; — þeira sonr var Þórðr; — ok þótti Glúmr vera mikill maðr fyrir sér, sem enn má nökkut marka í þessum frásögnum.

19. Þat er sagt, at Þorkell Geirason kom út um sumarit í Húsavík vetri síðar, en þessir atburðir váru, er nú var frá sagt, ok fór hann til vistar til Ófeigs í Skörð. Ófeigr var

þá átján vetra gamall, ok þat segja menn, at þeir Þorkell væri jafngamlir.

Maðr er nefndr Þorsteinn, ok var kallaðr varastafr. Hann bjó í Laxárdal. Hann var hólmgöngumaðr mikill ok illr viðreignar. Þat er sagt, at hann gerir heiman ferð sína einhverju sinni þess erendis at biðja Þórkötlu, dóttur Halls frá Sandfelli. En Hallr sagði, at hann myndi eigi gifta dóttur sína svá vándum manni, sem hann var, ok kvað þat mörgum manni kunnigt vera, at varla féksk meiri ójafnaðarmaðr, en Þorsteinn var. Nú bauð Þorsteinn Halli hólmgöngu. Sagði þá reyna mundu, hvárr ráða skal kosti konunnar. En Hallr nennir varla at ganga undan því, en þóttisk þó vera vanfœrr at ganga í móti þvílíkum berserk, sem Þorsteinn var. Ok nú finnask þeir Hallr ok Þorkell Geirason, ok sagði Hallr Þorkatli, hvern vanda honum hefir til handa borit, ok svá, at ráðin var hólmgangan með þeim Þorsteini varastaf. Þorkell kvað Hall nú missa Glúms bróður síns ok sagði hann þá eigi mundu þurfa at ganga á hólm við Þorstein, — „ef hann væri hér, svá vingott sem með ykkr var.“ Nú bauð Þorkell, at hann skyldi ganga á hólm fyrir hönd Halls, en hann kvaðsk þat gjarna vilja þiggja af honum. Hallr lét nú taka sverðit Skefilsnaut, ok er Þorkell skyldi á hólm ganga,

fekk Hallr honum sverðit í hendr ok kvað þat bíta mundu. Þat er nú at segja, at þeir Ófeigr ok Þorkell sömnuðu at sér mönnum ok bjoggusk nú til hólmsins, ok váru þeir saman fjórir tigir manna, ok hélt Ófeigr skildi fyrir Þorkatli. Þorsteinn hafði ok fjóra tigu manna. — Þorsteinn hét maðr, ok var kallaðr kvígr. Hann var vanr at halda skildi fyrir nafna sínum ok svá var þá. Ófeigr hélt nú skildi fyrir Þorkatli, ok ganga þeir nú á hólminn. Er svá sagt frá viðskiftum þeira, at Þorkell hjó Þorstein banahögg, ok þegar er Þorsteinn var fallinn, þá mælti Ófeigr til Þorsteins kvígs, at nú vill hann, at þeir gangi á hólminn ok reyni með sér, — „höfum vit nú áðr haft skemtan af þeira bardaga. Skulu vit nú skemta öðrum mönnum nökkura stund.“ En Þorsteinn vill fyrir engan mun í móti mæla, er honum var svá á hólm skorat; ok nú ganga þeir á hólminn ok lauk því máli svá, at Þorsteinn fellr fyrir Ófeigi. Svá er sagt, at Þorkell vill nú láta bera aftr sverðit í kumlit, þar sem þat var tekit til handa honum. En Hallr kvað þat fjarri skulu fara, at engi maðr skuli njóta svá góðs gripar, ok segir, at eigi skal aftr bera sverðit. En Þorkell réð, at sverðit var þangat borit. Fara menn nú heim af hólmstefnunni, ok þótti mönnum þat vera landhreinsan, at þeir nafnar

váru drepnir. Svá er sagt, at um nóttina eftir ena næstu bar Þorkatli Skefil í drauma, ok kvað Þorkel munu vera góðan dreng ok þakkaði honum, hvé hann hafði drengilega dugat, ok svá sverðit haft. „En ef þú hefðir eigi viljat, at aftr hefði verit borit sverðit, þá myndir þú hafa goldit þess í nökkuru. En nú mun fara með okkr annan veg, því at nú skal hvárrgi illa hafa, svá vel, sem þér hefir farit, ok vil ek gefa þér sverðit, því at ek þarf þat nú ekki, en þú ert svá vaskr maðr, at ek ann þér allvel at njóta.“ Ok nú vaknar Þorkell, ok var þar komit sverðit, ok þótti honum þat allgóðr gripr ok bar þat lengi ævi. Þorkell setti bú saman, ok bjó hann þar í enum ytrum Skörðum, ok þótti enn bezti bóndi. Spjótit Vagnsnaut átti síðan Þorvarðr Þorgeirs son. Saxit var ok upp tekit ór kumli Nafars ok þóttu öll vápnin vera forkunnar góð, sem jafnan bar raun á, ef þau váru til nökkurs höfð. Enn eru hér nökkur merki til sögð.

Svá er sagt, at skip kom út við Knarr a r n e s eitthvert sumar, ok Skúta ferr til skipsins, ok vá hann þar fyrstan mann í hefnd föður síns. Sá maðr hafði verit í ferð með Steingrími, þá er þeir Áskell börðusk ok Steingrímr, sem sagt er fyrr í Reykdœla sögunni frá viðskiftum þeira. Annan mann drap

hann litlu síðar, er þar hafði verit á þeim fundi. Eftirmál var veitt um þessa menn báða ok bœtti Þorsteinn þá, bróðir Skútu, með sínu fé, sem rœtt var í máldögum með þeim brœðrum. En ekki kunnu vér með sannendum at segja atburð um líflát þessarra manna. En þat vitum vér, at þetta var en fyrsta hefnd Skútu eftir Áskel goða, föður hans.

20. Þórir, sonr Ketils flatnefs, er fyrr var frá sagt, at vá Áskel goða, hann varð sekr eftir víg Hróars Tungugoða sunnan um land, er hann hafði at verit með þeim Móðólfssonum í þeiri sveit, er heitir Skógahverfi, er þeir börðusk þar, sem nú heitir Hróarstunga; þat er í milli Fors ok Hörgs l a n d s, ok milli lœkja tveggja, er þar falla ofan af heiðinni. Svá er sagt, at Þórir ferr á fund Eyjólfs Valgerðarsonar at vita um heraðsvist norðr þar, því at hann var nökkut skyldr honum, ok þó lítt. Nú biðr hann Eyjólf at staðfestask þar í heraðinu, er hann kom út. Eyjólfr bað lýsa sýknu hans á Hegranessleið, ok taldi hann vera sýknan, ef engi talaði á móti, ok svá á Vöðlaleið. Svá var gert, ok feksk þar hvártveggja sýknan, þegar er beiðzk var. Síðan skal biðja á Ljósvetningaleið, ok þótti Eyjólfi þat líkast, at þar myndi í móti mælt sýknu hans, en taldi hann vera

frjálsan, ef þar fengisk sýknu-lofit. Þar kom Eyjólfr til leiðarinnar ok svá Þorgeirr frá Ljósavatni, ok sat Þórir í milli þeira höfðingjanna. Svá er sagt, at Skúta kemr nú at máli við Þorstein bróður sinn ok spyrr, hvárt hann vill heldr vinna á Þóri, eða setja ráðin til, ok sagði þá eiga honum mikla harma at gjalda, er hann hafði drepit föður þeira; — „skaltú fyrir því kjósa um," sagði Skúta, „at ek mun gera þat, sem þú vill síðr, því at eigi mun auðvelt þykkja at svá búnu at komask yfir hann, ok eigi berr okkr at minni nauðsyn til, þótt torvelt sé at ná honum, at reka okkarra harma við hann." En Þorsteinn þóttisk til hvárskis vera vel fœrr; ok nú þóttisk Skúta sjá, at þetta myndi verða meir til hans at taka, ok setti þau ráð til, at Þorsteinn skal bjóða Þorgeiri sætt fyrir sekt þess manns, er hann hafði fyrir ráðit, ok lúka þegar fyrir sakar fjölskyldar þeirar, er hann átti at annask. Ok nú verðr svá, sem hann setti ráð til, at Þorsteinn bauð fyrir váttum sættina, ok Þorgeirr kvaðsk vilja, at Þorsteinn gengi til handsalanna, ok þó með fá menn. Skúta var þar með Þorsteini, ok þó duldisk hann þar. Ok nú þegar er Skúta mátti at komask, þá hjó hann þegar til Þóris með öxinni Flugu ok veitti honum banasár. Þá mælti Skúta: „Veiddi

Fluga flatnefjunginn, þótt hann sæti á millum tveggja goðanna.“ Eigi máttu nú lúkask handsölin fyrir þröng þeiri, er þá var. Ok svá er sagt, at Skúta komsk í brott ór þrönginni ok á bak hesti sínum ok hleypti þegar út í skóginn, ok var bæði riðit ok runnit eftir honum ok varð honum þó ekki nát, ok komsk hann svá undan. Fara menn nú heimleiðis ok undu þeir Eyjólfr illa við þenna atburð ok Þorgeirr, því at þeir vildu hafa haldit hendi yfir manninum. Annan dag eftir, þá er smalamaðr Þorgeirs goða vildi hafa rekit fé sitt, þá hittir hann mann þann, er finna vildi Þorgeir, ok kvaðsk vera sekr ok vildi biðja hann dugnaðar ok viðtöku, en þorði þó eigi at láta sjá sik ok biðr hann at koma þangat í skóginn, en hann kveðsk mundu þar bíða, ok bað þó, at aðrir menn vissi ekki af þessu, en Þorgeirr. Smalamaðr ferr nú, sem honum var boðit, ok segir Þorgeiri. En hann grunaði hverju gegna myndi ok fór nú til skógar með tíunda mann ok lætr hann eftir mennina við skóginn, en þeir fóru tveir einir í skóginn, Þorgeirr ok smalamaðr hans, ok fundu hvergi enn seka manninn, ok fóru nú heim aftr við svá búit.

21. Nú er þar til at taka, at Grímr heitir maðr, er Þórðr gellir hafði sekðan um áverka eitthvert sumar á þingi. Hann kemr

á fund Þorgeirs einu sinni, ok biðr hann taka við sér, ok kvaðsk mjök vera þurfandi dugnaðar, en kvaðsk þat hafa frétt, at Þorgeirr væri góðr drengr, ok sagðisk því fyrst hafa á hans fund sótt, at hann vænti af honum nökkurra hjálpræða; en Þorgeirr kvaðsk mundu veita honum ásjá, ef hann vægi Skútu. Nú kaupa þeir þessu saman. Síðan sendi Þorgeirr Grím til Þorbergs höggvinkinna, at hann réði honum ráð til at drepa Skútu. Sú var ráðagerð, at Grímr skal fara á fund Skútu, ok biðja hann trúlegs dugnaðar, ok segja sér alla af hendi vera ok at engu gagni vilja koma, ok biðja hann þarvistar ok ásjá, ok bað hann vera fœrivandan. Nú ferr hann sem fyrir hann var lagt ok bar upp erendi sín fyrir Skútu, ok bað hann þarvistar ok ásjá ok kveðsk mjök þurftigr vera, ok svá kemr, at Skúta tekr við honum ok hét, at hann myndi þar vera um vetrinn. Ok þar var hann þann vetr, ok veitti Skúta honum vel vistina, enda kunni Grímr vel at þiggja ok leitaði hann aldri til at vinna á Skútu. Um várit er þat sagt, at þeir fara til netja báðir saman einhvern dag, Skúta ok Grímr, er þar váru í vatninu. Ok er þeir hafa farit um hríð, þá losnar skóþvengr Skútu, ok dvaldisk hann at ok batt þvenginn ok þá veitti Grímr honum tilræði ok hjó til Skútu. En Skúta var

þann veg búinn, at hann var í kufli ok hafði brynju undir kuflinum. Festi öxi Gríms í kuflinum, en Skútu sakaði ekki, ok nú greip hann Grím höndum ok spurði, hví hann var svá hverflyndr ok ótrúr. En hann segir þegar, at Þorgeirr hafði hann þangat sent at drepa Skútu, ok nú bað hann sér griða, en Skúta hét honum engu um þat; en vita þóttisk hann, at þetta váru ráð Þorbergs. Svá er sagt, at Skúta fœrði Grím út í einn hólm í Mývatni, ok alnökðan. Síðan batt hann hann þar í hólminum við einn staur, ok kvað hann þar mundu búa verða um hríð, nema Þorgeirr byrgi honum. Nú ferr Skúta heim ok sendi Þorgeiri orð um þetta, en Þorgeirr spurði, ef þeir vildi nökkut við hjálpa manninum. En þeir kváðusk aldri hirða, hvar hann var, ok kváðusk eigi mundu duga honum, ok lét hann þar líf sitt í hólminum ok angraði mest sultr ok mýbit, er hann var í engum klæðum.

22. Maðr hét Óláfr ok annarr Þorgautr. Þeir váru sekir menn ok þó var þeim margt vel gefit. Þeir váru menn vænir ok kurteisir ok góðir fardrengir. Svá er sagt, at þeir koma einhverju sinni á fund Þorgeirs goða ok báðu hann ásjá, ok var kaup þeira með sama móti ok þeira Gríms hafði verit, at hann mun veita þeim ásjá, ef þeir dræpi

Skútu, ok nú sendir hann þá til Þorbergs höggvinkinna, vinar síns, með þeim erendum sem fyrr, at hann gæfi enn ráð til at ná Skútu, ok nú koma þeir á hans fund ok sögðu honum sín erendi, þau sem Þorgeirr hafði boðit til hans. Gott þótti Þorbergi, at Þorgeirr lét eigi fyrir vinnask um þetta mál. Kveðsk at vísu enn skulu til gefa nökkur ráð. Nú var önnur ráðagerð hans, en et fyrra sinn. Þeir hafa nú varning nórœnan með sér frá Þorbergs, ok skulu segjask hafa komit út á Eyrum suðr ok teljask vera frændr þeira Skefils, ok segja, at því fóru þeir norðr þangat, at þeir vilja bæði heimta bœtr fyrir vígin, ok svá fé þat, sem þeir höfðu átt brœðr ok Þorbergr vildi eigi láta af takask — „skorið þá til vistar við Skútu ok ásjá um mál ykkart. Farið fyrst suðr um vatnit ok þaðan at húsi.“ Ok nú fara þeir svá með öllu, sem þeim var fyrir sagt. Koma nú á fund Skútu ok bera upp erendi sín, ok tók hann við þeim, sem þeir beiddu. Svá var sagt, at þeir váru þar, ok var Skúta vel til þeira ok hverjum manni líkar vel við þá. Ok um jól um vetrinn eða litlu fyrir jólin fellr þar váðmeiðr ok kemr einhver kona at Skútu ok bað hann at gera, ok hann ferr til þegar ok þeir með honum, vetrtaksmenn hans. Tekr nú Skúta ok styðr herðum sín-

um undir mitt tréit. En þeir Óláfr ok Þorgautr setja nú kvíslatré undir endana. Þá hjó Óláfr til Skútu, en Skúta hljóp nú undan trénu ok fell þat niðr á milli þeira ok kom eigi á hann höggit. Hann var þá vápnlauss, því at Fluga stóð við vegg. Þá hljóp Þorgautr at honum með reidda öxina ok vildi þegar höggva til hans, ok nú þreif hann upp eitt tré, er lá hjá honum ok laust við öxinni með víflinni, er konur váru vanar at hafa til þváttar, ok svá laust hann hart við, at öxin hraut brott ór hendi honum Þorgauti, ok þá er svá sagt, at Skúta greip þegar öxina ok hjó þegar Óláf banahögg með þeiri öxi. En frá lífláti Þorgauts segja menn misjafnt. Sumir segja, at Skúta léti hann koma í Hrafnasker ok sendi Þorbergi orð, at hann veitti honum nökkura björg, ef hann vildi. En sumir segja, at hann dræpi hann þegar, ok hvárt sem þat var heldr, þá hefir hann bana af fengit. Nú eignask Skúta fé allt, þat sem þeir höfðu þangat haft. Nú verða þeir þessa vísir, Þorgeirr ok Þorbergr, ok þótti þeim miklu við auka sína svívirðing, er þeir fengu, því heldr, sem þeir lögðu meiri stund á at ná Skútu, ok una nú stórilla sínum hlut, en létu þar fé mikit, ok þótti þeim þat þó miklu verra, er Skúta skal njóta mega fjárins, en kunna þó eigi tilkall at veita ok þóttusk þá verða

berir í svikum við hann, ef þeir kallaði til fjárins; ok varð nú af því þar niðr at falla þessi mál, sem þá var komit.

23. Þormóðr hét maðr, er bjó í Laxárdal á Mánahjalla. Hann var kvángaðr maðr ok hét kona hans Þorbjörg. Hon var föðursystir Víga-Skútu. Þau Þormóðr áttu son ok var nefndr Eyjólfr. Hann var vænlegr maðr ok óx þar upp heima með feðr sínum ok móður.

Maðr hét Þorsteinn. Hann bjó á þeim bœ, er á Mýri heitir. Hann var ok kvángaðr maðr, ok átti þá konu, er Þorgerðr er nefnd. Hon var systir Víga-Glúms at Þverá ór Eyjafirði. Þau áttu þann son, er Bjarni hét. Hann var mikill maðr þegar á unga aldri ok rammr at afli. Þau Bjarni váru því vön jafnan um haustum at fara til Þverár at heimboði, ok nú gera þau enn svá á einhverju hausti. Tekr Glúmr við þeim forkunnar vel ok váru þar þá stund sem þeim líkaði. En er þau búask heim at fara, þá gaf Glúmr Bjarna frænda sínum hest rauðan, sex vetra gamlan, ok kveðsk mundu fá honum annan hest, ef nökkurir væri hvassari en sjá. Ok nú fara þau heim frá heimboðinu, ok setr Bjarni þegar hestinn til heys ok var allvel varðveittr. Ok um sumarit eftir var honum mikil forvitni, hvé bítask vildi hestrinn. Rœddi hann um, at

hann vill etja við hest, er átti Þorkell Geirason ór Skörðum, ok var á kveðit, at þeir skulu etja at miðju sumri hestunum á Mánahjalla. En þeir feðgar áttu grán hest, föxóttan, ok seldu mönnum jafnan hross undan til slátrs, en áttu ekki skap til at etja hestinum. Svá er sagt, at saman koma hestarnir einhverju sinni, þeir Þormóðs ok Bjarna, ok bitusk svá, at í blóði var hvárrtveggja. Húskarl Bjarna kemr nú á fund hans ok segir honum frá, er hann hafði sét báða hestana albitna, ok kvað hvárntveggja hestinn vera alrauðan. Ok þá sendi Bjarni orð Þorkatli, at eigi myndi þeir etja hestunum, segir ok, hvat til bar, at hans hestr var nú ekki ötufœrr. Þat ætlaði Bjarni, at þeir Eyjólfr myndi hafa att hestunum ok Þormóðr, faðir hans, ok því myndi þeir þann veg vera, at af manna völdum myndi orðit hafa, ok því bauð hann þeim at at átta vikum sumars. En Þormóðr bað Eyjólf son sinn fyrir ráða, hvárt etja skal eða eigi; en hann vill etja láta. Nú váru hestarnir fram leiddir, ok váru góð vígin, þar til er gengnar váru ellifu lotur. Þá tekr hestr Eyjólfs undir kinnarkjálka á hesti Bjarna ok helt þar lengi, þar til at Bjarni fór til ok laust hestinn af takinu. En Eyjólfr snerisk nú við ok laust hestinn, ok hraut stafrinn hart af hestinum ok kom á

öxl Bjarna, ok nú váru þegar skildir hestarnir. Gengr Eyjólfr at Bjarna ok mælti, at þetta þykkir honum verr tekizk hafa, en hann vildi, — „skal ek," segir hann, „raun til gera, hvárt mér var þetta váðaverk eða eigi. Nú vil ek," segir hann, „gefa þér sex tigu geldinga til þess, at þú kunnir mik eigi um þetta, ok máttu þá skilja, at ek munda eigi vilja, at svá hefði at borizk." Bjarni kveðsk þessu litlu síðr valdit hafa. Þykkisk hann nú vita, at þeir muni eigi att hafa hestunum. Fara menn nú síðan heimleiðis, ok um haustit at réttum drógu þeir Eyjólfr út sex tigu geldings. Nú spyrr Þormóðr, hvat sauðir skuli þeir, sem út váru dregnir. En Eyjólfr kvaðsk hafa gefit Bjarna sauðina. Þá segir Þormóðr: „Bæði ætla ek," segir hann, „at höggit var mikit, enda er miklu launat;" — ok þegar eftir er hann hafði þetta mælt, þá snýr hann Bjarni at honum ok hjó hann banahögg. Ok nú vill hann eigi þiggja geldingana. Eyjólfr var nú fámennr, svá at hann mátti ekki ná Bjarna, ok nú segir hann móður sinni, at hann mun finna Þorstein frænda sinn at um þetta mál, ok svá Einar Konálsson, ok beiða þá ásjá um með sér. En Þorbjörgu móður hans þótti mest traust at Skútu, ok kvað honum verr mundu þykkja, ef aðrir væri fyrr at sóttir

en hann. Nú gerir hann svá, at hann hittir Skútu ok segir honum sín erendi, ok hann tekr við honum forkunnar vel ok hét þegar sinni ásjá um þetta mál. Tók hann nú við Eyjólfi. Nú ferr Bjarni á fund Glúms at Þverá frænda síns ok segir honum vígit. Glúmr segir, at hann vill, at Bjarni sé þar með honum um vetrinn, ok til þess, er lyki málum þessum, ok þótti vera gagnsakir í málinu. Bjarni sagði, at honum þótti lítilmannlegt at flýja bú sín, ok fór hann af því heim. En þó vildi Glúmr, at hann hefði eigi heim farit á því méli. Eyjólfr vekr nú til við Skútu frænda sinn þrjá tíma um tilbúnað málsins, ok tók hann vel et fyrsta sinn, ok kvað enn vera gott tóm til þess. En í annat sinn kvað hann munu finnask gagnsakir í málinu. Ok et þriðja sinn, þá er Eyjólfr hafði þetta mál upp við Skútu, þá kvaðsk Skúta vilja hefnd láta fyrir koma. Ok þá beiddisk Eyjólfr at taka við málinu, en hann hafði áðr Skútu í hendr fengit, en hann varnaði honum þess, ok nú verða þeir frændr andorða um þetta, ok við þat skilja þeir, at sinn veg þótti hvárum. En bráðlega eftir tal þeira ferr Eyjólfr heiman einn saman, ok þar til, er hann kom á Mýri ok nemr þar staðar undir garði einhverjum hávum. Ok nú sér hann, hvar Bjarni fór einn saman til

sauðahúss ok skal rýja sauði fyrr en aðrir menn. Nú setr hann hurð fyrir húsit. Eyjólfr gengr nú þangat ok þokar hann hurðinni frá durunum. Þá tók Bjarni til hendinni ok vill láta fyrir dyrnar. Þat sér Eyjólfr, ok er svá sagt, at hann höggr af Bjarna höndina, er hann rétti út hjá hurðinni, fyrir framan úlfliðinn. Bjarni hljóp nú út með öxi, ok bað Eyjólf bíða sín, ok svá gerði hann. Ok þegar er Bjarni kom eftir, þá hjó hann til Eyjólfs með annarri hendi ok þegar af honum skjöldinn, ok í jörðina niðr síðan. Þá hjó Eyjólfr milli herða Bjarna ok var þat banahögg. Nú ferr Eyjólfr á fund móður sinnar ok Skútu ok sagði þeim til þessa. Svá er sagt, at nú líkar Skútu forkunnar vel ok þykkir nú gott hlut í at eiga með honum, er hann vildi nökkut at manni vera sjálfr, ok kallar hans ferð góða vera.

24. Svá er sagt, at Þorgerðr móðir Bjarna ferr þegar á fund Glúms, bróður síns, ok segir honum þessi tíðendi, ok svá selr hon honum vígsmálit ok biðr hann taka við eftirmálinu. Hann gerir svá. Glúmr harmaði þetta mjök ok þótti vera ill tíðendi. Ferr nú á fund Eyjólfs Valgerðarsonar ok segir honum atburðinn. Eyjólfr vill, at þeir fari allir í mála tilbúnaðinn; kvað vera nauðsyn, at slík mál lægi eigi kyrr. Svá er sagt, at Glúmr

ferr nú fyrir í njósn með tíunda mann til Fnjóskadals ok þaðan til Gnúpsskarðs, svá í Bárðardal, ok átu dagverð þar í dalinum, at þess manns, er Áslákr hét. Þar var stafkarl einn á búi, ok þótti förunautum Glúms gaman at glettask við karl. Glúmr bað þá eigi glettask við hann meir en hann vildi; kvað þat vera lítilmannlegt at erta gamalmenni, ok nú láta þeir hann lausan; en karl fór þegar á brott, er hann mátti í sjálfræði vera ok þar til, er hann kom á þann bœ, er heitir í Ísólfstungu; en þar bjó sá maðr, er Hávarðr hét, ok móðir hans. Nú sagði hann Hávarði, at allólíkr var hann þó öðrum mönnum, Glúmr, ok kvað hann engan einn hlut til þess hafa, at honum væri betr farit en öðrum mönnum. „Mikit tekr þú af," sagði Hávarðr, „eða hvat er nú svá nýtt um þetta." Nú sagði karl honum, hvaðan hann var at kominn, ok hvé farit hafði með förunautum hans ok honum áðr, — „Glúmr átti hlut í með oss" — ok lofaði hann Glúm í hverju orði, sem hann kunni, ok nú bað Hávarðr móður sína gefa karli mat, en hann bjósk heiman ok fór á fund Skútu, vinar síns, ok sagði honum um ferðir Glúms, þat sem hann vissi til. „Vel þœtti mér þat," sagði Skúta, „at Glúmr kœmi hingat til vár ok vilda ek gjarna, at hann fengi erendi, ef hann kemr

hér." Nú ríðr Glúmr yfir fjallit ok hans förunautar. Svá er sagt, at maðr hét Gautr. Hann bjó þar, sem heitir í Gautlöndum. Hann átti góðan hund, er Flóki hét. Ok þat sama kveld gó Flóki einart á fjallit upp. Ok þá þóttisk Gautr vita, at manna myndi ván af fjallinu ofan. Ok nú sendi hann þegar hjón sín öll til Skútu, ef hann þyrfti nökkut manna við. Ok nú er þeir Glúmr koma þar í nánd, heyrir hann mannamál ok skilr, at nökkur njósn mun komin vera um þeira ferð, en vildi eigi láta teppa sik þar, svá at hann mætti eigi þegar aftr snúa at hann vildi; ok snúa þeir nú aftr á leið, þar til er þeir finna Eyjólf ok förunauta hans á Hálsi. Skúta segir nú, at honum þótti Gautr minna hafa veitt sér í njósninni, en hann myndi vilja, þá er seinkaðisk kváman Glúms. Þóttisk hann nú vita, at Glúmr mun hafa orðit varr við mannafararnar, ok snúit þá aftr, er hann skildi njósnina komna vera fyrir þeim. Svá er sagt, at Skúta vill nú verja þeim vaðit á fljótinu ok hafði hann nær hundraði manna, áðr en þeir koma til móts við hann Einarr ok Þorsteinn, bróðir hans, eftir orðsending Skútu. Nú koma þeir Eyjólfr ok Glúmr til vaðsins með tvau hundruð manna, ok því nær var sagt, at þeir Skúta hefði ok, því at Arnórr ór Reykja-

hlíð veitti honum. Þat er sagt, at þetta var við Eyjarvað, ok váru nú sínum megin hvárr með flokkana. Eyjólfr talaði til Glúms, at rétt var at búa þar mál til, er þeir mætti framast komask, svá at þeim væri óhætt. Ok nú íhugar Glúmr málit ok fekk hann nú þat ráð, at þeir skulu heyjask við, Skúta ok þeir Eyjólfr. En Már, sonr Glúms, er þá var átján vetra gamall, skal ríða til Mývatns við tíunda mann, at stefna Eyjólfi Þormóðssyni. Hann kom þar snemma um morgininn ok barði á hurð. En Hávarðr ór Ísólfstungu var þar þá, ok gekk hann þá til hurðarinnar. En Már rak á honum spjótit Hávarði ok vá hann þar, en síðan stefnir hann Eyjólfi. Eftir þat ferr hann á fund föður síns, ok segir honum til, hvat hann hefir at sýst á þeiri stundu, sem hann hefir á brottu verit. Vel líkar þeim Glúmi ok Eyjólfi förin Más ok báðu hann hafa þökk fyrir. Segja nú Skútu, at Hávarðr muni eigi bera oftar njósnina. Skúta skaut nú yfir vaðit snœrisspjóti, ok kom á þann mann, er Þrándr hét. Hann var góðr bóndi, ok er svá sagt, at hann fekk þegar bana. Nú mælti Eyjólfr, at þar væri þann veg farit mönnum í hvárumtveggja stað, at mannskœð myndi verða deilan þeira, ok nú eigu þeir hlut í, Eyjólfr ok Einarr, at þeir myndi vilja sættask á málit, ok þar

kom, at þeir játtuðu báðir þeira ummælum þessarra mála. En sú var sættargerð þeira Eyjólfs ok Einars, at stafshöggit, er Eyjólfr laust Bjarna, ok orðin Þormóðs skulu óhelga hann sjálfan. Eyjólfr skal vera utan þrjá vetr, ok fara þá til búa sinna, er hann kemr aftr. Bjarna skal bœta hundraði silfrs; þat skal Glúmr láta koma í hendr Þorgerði systur sinni, en móður Bjarna. En þat var ráðit á laun, at Skúta skal fá Þórlaugar, dóttur Glúms, ok skal Skútu svá heima standa hundraðit, at Glúmr gyldi því minni heimanfylgjuna. En þó vissi þat ekki fyrst alþýða manna, ok nú skiljask þeir at sinni vel sáttir. Svá er sagt, at Skúta bað Þórlaugar ok fekk hennar. Þá var Álfildr önduð, er Skútu hafði fylgt áðr, ok Kolli hafði átt á Sauðanesi. Þat segja menn, at Þórlaug hafi átta þrjá bœndr. Fyrst átti hon Skútu, þar næst þann mann, er Eldjárn hét, ok var kallaðr enn mildi; hann var farmaðr ok góðr drengr. Síðast átti hana Arnórr kerlingarnef, ok eru göfgir menn frá þeim komnir, ok þótti hon vera mikill skörungr.

25. Nú er þat fyrst at segja, at Þorgeirr sonr Þóris flatnefs kemr at máli einhverju sinni við Þórodd goða af Hjalla í Ölfusi, frænda sinn, at hann gæfi honum nökkut ráð til þess, at koma Skútu til alþingis, ok

þóttisk Þorgeirr eiga at sjá þar til föðurhefnda við Skútu. Þóroddr kvað eigi mundu batna við hans kvámu. En sjá þykkisk hann bragð til þessa; segir, at búðir þeira standa et næsta fyrir vestan á, ok nú gaf hann þat ráðit til, at þeir skulu hafa búðartoft Skútu fyrir gang um sumarit, ok svá bað hann Þorgeir reisa þar upp ás, ok skera á karlhöfða á endanum, — „ok væntir mik,“ segir Þóroddr, „at Skúta mundi koma til þingsins at sumri, ef þann veg er með farit, því at svívirðing mun honum at þykkja, þá er hann veit.“ Þessa meðferð hefir Þorgeirr, sem nú var frá sagt. Ok er menn koma heim á heruð, var mjök fjölrœtt um þetta, hvárt Skúta mun þola Þorgeiri þessa svívirðing, ok þykkir þat hvergi ólíkara, at hann myndi hefna vilja, svá sem hann er áðr farinn við flesta menn, þó at minna væri til gert, en nú var. Þat er sagt, at kemr þetta til eyrna Skútu, ok lét hann sem hann vissi eigi, allt þar til, er menn búask til þings annat sumar eftir. Þá ferr hann á fund Arnórs ór Reykjahlíð, ok segir honum, at hann vill, at þeir ríði til þings um sumarit. Ok nú samna þeir at sér mönnum; ríða heiman, sem leiðir liggja til þingsins. En er þeir koma á völluna efri, þá bað Skúta Arnór ríða til búðar með liðinu, en hann kveðsk eiga annat erendi af

út at snúa. Nú reið Arnórr með flokkinn til búðar Skútu ok tjaldaði búðina. En Skúta snýr þangat, sem hann sá mann ganga með viðarbyrði, ok nú skiftir hann klæðum við þenna mann, en tekr upp byrðina, ok gengr vestr yfir á með, ok hefir viðaröxina í hendi sér. Þeir hlaupa nú at, menn Þorgeirs, ok föluðu viðinn, en fœra hann í reikuð. Ok nú sér hann Þorgeirr þetta ok bað þá vera láta. Ok þá er hann átti hlut í þessu, þá fell ofan byrðrin, ok í því reiðir hann upp öxina, Skúta, ok veitti Þorgeiri þegar banasár. Nú hljóp Skúta þegar til sinna manna, ok fara þeir á bak ok riðu brott af þinginu. Fara nú þar til, er Skúta var kominn ór allri hættu; þá ríðr Skúta heim til bús síns. En Arnórr snýr aftr til þingsins með allan flokkinn, ok svá til búðarinnar. Mál eru nú til búin á hönd Skútu ok Glúmr galt fyrir hann hundrað silfrs þar á þinginu. Fara menn nú heimleiðis. Ok er þeir finnask, Skúta ok Glúmr, sagði Glúmr honum, hvar þá var komit, at sættsk var á málit ok hann hafði goldit fyrir vígit. Skúta sagði, at þat myndi hann aldri gert hafa, ef hann hefði ráðit, ok kveðsk honum eigi þökk fyrir kunna. Glúmr kvað hann meiri svívirðing af mundu hafa fengit, ef eigi hefði þetta verit at gert, sem nú var frá sagt, ok þótti

sinn vęg hvárum, sem jafnan váru þeir eigi samlyndir mágar.

Eldjárn enn mildi Áskelsson kom út á skipi sínu í Eyjafjörð nökkuru síðar. Hann var farmaðr mikill, ok hann kemr á fund Glúms, ok sitja þeir á tali allan dag, svá at engi vissi, hvat þeir töluðu. Ok litlu síðar sendi Glúmr mann til Mývatns, ok bauð hann Þórlaugu dóttur sinni til boðs, ok bað hana hafa gripi sína með sér ok svá nökkut lausafé. En sumir menn vilja þat segja, at Skúta sendi hana heim til Glúms, þá er versnaði með þeim, ok þóttisk Skúta gera þat til svívirðingar Glúmi. En hin frásögn er hér höfð, at Skúta væri eigi heima, þá er sendimaðrinn kom eftir Þórlaugu, ok var hann farinn norðr á Strandir at rekum. Hon ferr nú á fund föður síns at hans orðsendingu. Nú urðu menn brátt varir við, hvat verit hafði í talinu þeira Glúms ok Eldjárns, því at þá gifti hann Þórlaugu dóttur sína Eldjárni, ok fóru þau þegar á brott ok utan, ok þótti mönnum þetta vera mikil tíðendi ok þóttusk vita, at Skúta myndi þessa hefna, ef hann mætti því við koma.

26. Ásbjörn hét maðr. Hann var frændi Þórlaugar ok ónytjungr mikill. Hann varð sekr á várþingi í Skagafirði. Hann kemr nú á fund Skútu ok biðr hann dugnaðar, því at

þau Þórlaug höfðu veitt honum fyrri ásjá. Ok Skúta hét honum ásjá, ef hann fœri sendiför hans til Glúms. Ásbjörn kveðsk eigi vilja vera flugumaðr Skútu; sagði þat eigi vera hans fœri. Skúta sagði: „Þú skalt fara á hans fund, ok mæla þessum orðum, at þú þykkisk þurfandi, at hann gerisk forsjámaðr ráðs þíns, ok seg, at þitt vandræði er mikit, er þú hefir beðit af vígaferlinu, ok get ek, at þann veg beri til um fund ykkarn, at Glúmr sé í þingreið. En hans skaplyndi er þat, at hann er maðr þrautgóðr ef menn þurfu hans, ok enn mætti svá verða, ef þú gerir þitt mál líklegt; enda viti hann, at þú ert hjálplauss; ef hann mælir, at þú farir til Þverár ok bíðir hans þar, til þess er hann kemr heim af þinginu, þá skaltu svá svara, at „meir er þrengt mínu máli, meðr því, at hugr býr lítill í brjósti;" seg, at þú hræðisk mennina ok vildir heldr koma á hans fund, er þú hittir hann einn saman; ok meðr þvi at Glúmr er armvitigr ok vel skapi farinn, kann vera at þar leggi hann til nökkut ráð; ok þess skaltú biðja at finna hann í Mjaðmárdal, er gengr upp frá bœnum at Þverá, ok sel hans standa. Lát þ é r þar sýnask, sem þú munt hugboðit hafa, at finna hann at ákveðnum degi ok stund. Ok ef þetta gengr fram, skaltú þess njóta frá mér, ok

mun ek þá veita þér dugnað, enda vinnr þú þat eina til, at þér samir vel," — ok þessu játtar Ásbjörn. Svá er sagt, at hann hittir nú Glúm, þá er hann var kominn á leið á Öxnadalsheiði, ok ríðr hjá honum, ok segir sitt erendi, ok þau orð öll, er áðr váru sögð. Glúmr kveðsk eigi þat vita, at hann ætti honum góða hluti at launa, — „en fyrir þá sök, at þú segir þik vinlausan, ok lætr, at hér liggi við líf þitt, þá vil ek, at þú farir norðr til Þverár, ok bíðir þar minnar heimkvámu." Hann svarar: „Vel er leyst vandræðit ok mikilmannlega, en þó hefi ek eigi dirfð til at sœkja þangat, er margir menn eru fyrir, ok aldri örvænt, hvar óvinum mœtir." Glúmr svarar: „Þú er blauthugaðr. En at þú skilir, at ek vil þér hjálpir veita, þá kom þú í Mjaðmárdal at ákveðinni stundu til selja minna, því at þar mun eigi fjölmenni fyrir." Hann svarar: „Þann kost hefir þú boðit, er mér líkar." Skiljask þeir nú. Ferr Glúmr til þings, en Ásbjörn ferr til Skútu ok segir honum, hvar komit er. Skúta segir: „Vel hefir þú leyst þitt erendi, ok ver nú með mér." En er at líðr þessum tíma, þá býsk Skúta heiman ok þeir Arnórr með þrjá tigu manna. Þeir ríða nú norðan ok koma vestr yfir Vöðlaheiði ok á hjalla þann, er heitir Rauðahjalli. Þar stíga þeir af baki.

Þá mælti Skúta til Arnórs: „Nú munuð ér eiga hér dvöl um hrið; en ek mun ríða inn með hlíðum ok vita, ef nökkut verðr til fengjar. Langt hefir nú verit síðan er vér höfum hitt menn ór heruðum.“ Hann ríðr með vápnum sínum ok sér, er hann reið í dalinn, at maðr ríðr neðan eftir dalnum upp frá Þverá, mikill, í kápu grœnni, ok kennir hann þar Glúm. Þá stígr Skúta af hestinum. Hann hafði vesl yfir sér tvískift, svart ok hvítt. Hann lét hestinn í rjóðr eitt, ok gengr síðan upp til selsins, ok var Glúmr þá kominn í selit. Þat var þann dag, er þeir skyldi finnask, Glúmr ok sendimaðr Skútu. Skúta hafði Flugu í hendi ok hjálm á höfði. Þar segja menn eigi einn veg frá. Sumir segja svá, sem hér er sagt, at þat væri öx, ok héti Fluga, en sumir segja, at þat væri sverð, ok héti Fluga, en hvárt sem heldr var, þá hafði Skúta þat vápn jafnan á hendi, ok svá var nú þetta sinn. Nú gengr Skúta at selsdurunum, ok laust á vegginn, ok víkr síðan hjá selinu aftr. Glúmr gekk þá út, ok hafði ekki í hendinni, ok sér nú eigi manninn. Hann snýr þá hjá selinu ok kom í hug, at maðrinn var ódjarfr, at hann myndi eigi traust til bera at ganga at selsdurunum. Nú víkr Skúta milli hans ok duranna, ok er Glúmr sér þat ok kennir manninn, þá hop-

ar hann undan, en árgljúfr váru nær selinu. Skúta biðr hann bíða. Glúmr segir, at þat myndi mælt, at eigi væri fjarri, hvárr þeira betr væri vígr, ef þeir eru jafnbúnir til, — „en eigi vil ek ganga á vápn þín," — ok hopar hann at gljúfrinu. En Skúta sækir nú at honum, ok er Glúmr kom at fram, þá steyptisk hann ofan fyrir gljúfrin. En Skúta leitar þar ofan, er ganga mátti, ok sér í gljúfrinu, hvar kápuna rak ofan. Hann hleypr at, ok leggr til kápunnar; þá heyrir hann, at mælt er yfir honum uppi: „Þat er lítil fremd," segir sá, „at spilla klæðum manna." Skúta leit upp ok kennir þar Glúm. Hafði hann vitat raunar, at þar var tó undir, er hann fór ofan, ok réð hann því til, at hann sá eigi fœri at bíða. Þá mælti Skúta: „Á þat áttu at minnask, Glúmr, at nú hefir þú runnit ok beðit eigi Skútu." „Satt er þat," segir Glúmr, „en vilja munda ek, at þú rynnir eigi skemra, áðr sól settisk í kveld." Þá kvað Glúmr þetta:

Halfs eyris met ek hverjan
hrísrunn fyr á sunnan.
Vel hafa viðir skógar
vargfœðanda borgit.

Þar skilr með þeim. Ferr Glúmr heim ok samnar liði, ok segir, hvert vélræði var fyr-

ir hann sett af óvina hendi; létsk ok vilja, at þat mætti brátt gjaldask. Hann fær á lítilli stundu sex tigu manna, ok ríða síðan upp í dalinn. Skúta gekk til hests síns ok reið með hlíðinni, ok gat nú at sjá, hvar fjöldi manna reið, ok veit, at þat má honum eigi endask, ef þeir fá staðit hann; leitar nú ráðs, brýtr af skaftinu spjótit, ok hefir fyrir staf; tekr af hestinum söðulinn, en snýr veslinu, ok reið nú at sauðum ok hóar fast á féit. Nú koma þeir eftir honum, förunautar Glúms, ok spyrja, ef hann hefði sét mann nökkurn skörulegan ok með vápnum ríða fram um leitit. Skúta kvaðsk víst sét hafa manninn ríða fram yfir leitit. Hann kvaðsk sjá, at maðrinn fór hvatlega, ok dró þá í sundr, er leitit bar í milli þeira. Þeir spyrja, hvat er hann hét. Skúta segir: „Ek heiti Margr at Mývatni, en Fár í Fiskilœkjarhverfi.“ Þeir sögðu: „Af skœtingu viltu svara oss ok spotti.“ Skúta segir: „Ek kann aldri sannara at segja.“ Ok þá skilr með þeim. Þat er sagt, at Skúta tekr nú vápn sín, ok reið hvatlega til sinna manna. En hinir finna Glúm ok segja honum, at þeir fundu þann mann, er þeim svaraði með spotti ok kvaðsk heita Margr í Mývatnshverfi, en Fár í Fiskilœkjarhverfi. Glúmr segir: „Nú hefir yðr orðit ráðfátt nökkut. Þar hafið ér

hitt Skútu, eða hvat mátti hann sannara segja, því at í Mývatnshverfi er hverr skúti við annan, en í Fiskilœkjarhverfi hittir hvergi skúta, ok hefir nú nær lagt með oss, ok eftir skulu vér enn ríða," — ok koma nú at hjallanum, ok eru þeir Skúta þar fyrir. En þar var einstígi upp at ganga, ok er þar betra at verja með þrjá tigu manna, en sœkja at með sex tigu. Þá mælti Skúta: „Svá er nú, Glúmr, at þú hefir kost til gefit at sœkja eftir mér. Má nú vera, at þú þykkisk þín eiga í at hefna fyrir undanhaldit, því at allknálega héltu undan, ok bart gott áræði til at hlaupa í gilit." Glúmr segir: „Satt er þat, at mér leitsk þat ráð. En kunnir þú ok hræddr at verða, þá er þú létsk vera sauðamaðr Eyfirðinga ok leyndir vápnum þínum, ok ætla ek, at eigi rynnir þú skemri leið." Skúta segir: „Hversu sem hér til hefir verit, þá sœk nú at með hálfu fleira lið, en vér munum hér bíða, ok eltask eigi lengra." Glúmr segir: „Ek ætla, at vér munum nú skilja at sinni. Verðr nú virt sem má í hvárn stað." Nú ríðr Glúmr heim til Þverár með sínum mönnum, ok ekki bjó hann þetta mál til. Skúta kveðsk ætla, at eigi myndi honum auðit verða at koma Glúmi fyrir ok sagði, at þat myndi undan bera, at hann yrði honum at skaða. Ok ferr hann nú heim við sínum mönnum.

27. Nú er þat fyrst at segja, at Þorbergr höggvinkinni gerir heiman ferð sína til fundar við þann mann, er Arnórr hét, — hann var at ok smíðaði skot um skála Skútu, — ok gaf honum hálft hundrað silfrs til, at hann skyldi leyna þeim mönnum þar í skotinu hjá sér, er annarr hét Játgeirr en annarr Eyjólfr. Þeir váru sekir menn ok hafði Þorbergr þá sent til at vinna á Skútu. Ok nú var þetta kaup þeira, Arnórs ok Þorbergs. Eigi var Skúta heima, þá er Þorbergr hafði þar komit. Hann kemr nú heim ok var honum vel fagnat, sem líklegt var. Gengr Skúta nú til ok lítr á smíðina Arnórs, ok hefir hann ekki vápna í hendi. Arnórr telgdi þá með knífi, en tálgöxin lá þar hjá honum. Nú hleypr ofan þilit ok menninir fram. Þykkisk Skúta nú sjá bragð þeira. Varð honum nú þat fyrir, at hann þreif upp tálgöxina ok hjó hann Arnór banahögg, ok kvað hann eigi oftar sik svíkja skulu, ok nú kallar Skúta á sína menn ok segir þeim, hvert vélræði var fyrir hann sett. En húskarlar hans hlupu til ok drápu flugumennina. En Skúta hefir silfrit þat, er Arnórr hafði haft af Þorbergi höggvinkinna. Þetta mál var til búit á hönd Þorbergi til Eyjarþings, ok var þar sættsk á málit. Skal Þorbergr gjalda fyrir fjörráðit hálft hundrað silfrs, en Þorbergr skal fara á brott þaðan ór

sveitinni, ok til Lundarbrekku í Bárðardal, ok þótti þá líklegra til, at af myndi taka óþokkann milli þeira, ef þeir sætisk eigi svá nær, sem áðr hafði verit. Ok fœrir Þorbergr þegar bú sitt.

28. Maðr er nefndr Auðgísl. Hann var frændi Þorbergs höggvinkinna, ok enn mesti ónytjungr þótti hann vera. Hann kemr einhverju sinni á fund Þorbergs, frænda síns, ok skorar á hann til nökkurra tillaga við sik. En Þorbergr kvað hann eigi verr til fallinn at afla sér fjár en sik, ef hann hefði þrifnað til. En fá kveðsk hann mundu til utanferðar honum, ef hann vægi Skútu. En Auðgísl kveðsk litlu verra eigu at launa Skútu en honum. en kvaðsk þó nær mundu honum leggja ef hann vildi. Ok nú setti hann sjálfr þau ráð til, at hann mun brjóta fatakistu Þorbergs ok taka á brott feld hans ok kyrtil ok sverð, en ganga síðan fyrir hann, ok heitask við hann sjálfan at taka meira, ef hann vildi eigi þetta gefa honum, en fara síðan til Skútu ok biðja hann ásjá, ok sagði hann eigi gruna mundu, ef hann fœri þann veg með. Þorbergr kvaðsk þetta þykkja féfrekt, en kveðr þó líklegt, at svá myndi ganga, ok vill hann fyrir því þenna kost. Svá ferr Auðgísl með sínu máli, sem áðr var frá sagt, ok kemr á fund Skútu ok beiddi hann við-

töku ok ásjá. Spurt hafði Skúta, at sönn var saga hans, ok tók hann við honum. Svá er sagt, at Skúta hafði látit gera sér lokrekkju; en þar var svá um búit, at ketill var upp yfir rekkjuna, ok reist upp haddan yfir katlinum, ok váru þar á festir hringar til þess, at eigi mætti svá at koma rekkjunni, at Skúta yrði ekki varr við; af því var haddan upp reist, at hann vaknaði við, ef hon félli. Ok jarðhús átti hann undir rúmi sínu, ok annan jarðhússmunna í sauðahúsinu. Ekki vissu þetta fleiri menn, en Skúta ok fóstra hans, er Sigríðr hét, at væri þann veg um búit, ok svá unni hann henni mikit, at hann trúði henni einni at vita með sér slíka hluti. En er Auðgísl hafði þar verit hálfan mánað, var þat eina nátt, at Skúta gekk ór rúmi sínu, ok læsir hlemminn, er hann kemr aftr til rúmsins ok leggsk svá niðr. Síðan réð Auðgísl til, er hann var sofnaðr, ok sté í rekkjugolfit, ok þegar hljóp niðr undir honum golfit. Þá fell haddan á katlinum, því at hann kom við festina, ok nú vaknar Skúta í því bili við þetta allt saman, ok nú leggr hann á Skútu miðjan. En Skúta bregðr upp fætinum ok kom lagit í fótinn á honum. Nú hljóp hann þegar upp, ok veitti honum banasár, en tekr nú til sín gripina, þá er Þorbergr hafði átt, ok eftir leitar hann við Þor-

berg, ef þetta væri nökkut af hans ráðum; en hann kvað þat fjarri fara ok kvað Auðgísl hafa stolit frá sér gripunum, ok barit á honum á svá gert ofan. Nú bjó Skúta þetta mál ekki til ok fell þetta þar niðr.

29. Einhverju sinni kom Þorbergr á fund Þorgeirs goða ok sagði, at honum þótti eigi vel veita við Skútu. Þóttisk fá mikit manntjón af honum, ok engar bœtr fengit, ok biðr nú Þorgeir, at eiga hlut í um sínar sakar, at Skúta yrði af ráðinn. Honum kvaðsk illa hugr um segja, en játar þó at vita, hvernig til vill takask um sinn. Um várit at várþingi samnar Þorgeirr at sér mönnum ok fór upp í Reykjadal á laun, ok hafði tvau hundruð manna til Lauga, ok á nú at sitja þar fyrir Skútu, þá þegar hann ríðr til Eyjarþings. Skúta hafði sex tigu manna, ok vissi hann enga ván til ferðar Þorgeirs. Nú sér Skúta hrossfjölda mikinn, ok þykkisk eigi vita, hverju gegna myndi. Bað nú Arnór ór Reykjahlíð at vera fyrir liðinu, en hann vill ríða til húss at Reykjum. Nú fór hann til bœjarins einn saman, ok síðan at hrossum Þorgeirs, ok hittir hann þar einn mann af liði Þorgeirs, er gætti hrossanna. Sá maðr sagði allt hvat gegndi um ferð Þorgeirs, ok spurði, ef hann vissi nökkut af Skútu, en hann kvað þat fjarri fara. Nú spurði Skúta, hver-

ir þar sæti í brekkunni stund frá þeim, en maðrinn kvað þann heita Vestmann, er fyrir þeim var, ok í litklæðunum var, en hinir tveir fengnir honum til fylgdar — „ok skulu þeir," segir hann, njósna um ferð Skútu, því at Þorgeirr vill finna hann;" ok nú skiljask þeir, ok ríðr Skúta fram hjá þeim Vestmanni. Hann var í kufli, ok nú fleygir Skúta til Vestmanns spjóti, ok kvað hann mega nú sjá þann mann, sem hann hefði áðr at leitat. Spjótit kom á Vestmann miðjan ok fekk hann þegar bana. Skúta hleypti nú á brott ok til sinna manna, en hinir fóru á fund Þorgeirs, ok segja honum til svá búins. Nú eggjar Þorbergr mjök at ríða eftir Skútu, en Þorgeirr vill þat ekki, ok kvaðsk ekki oftar til leita við Skútu. Þetta mál var nú búit til Eyjarþings, ok sættusk þeir á þinginu. Guldu þeir Þorsteinn hundrað silfrs fyrir víg Vestmanns. Þá lét Þorgeirr þat til, ef hann næði bótunum, at hann skyldi aldri sitja um líf Skútu síðan. Ok nú fara menn heim af þinginu ok váru nú allir sáttir, ok efndi Þorgeirr þat vel, at hann setti aldri fjörráð fyrir Skútu.

30. Svá er sagt, at þeir kœmi at máli við Þórodd goða Eyvindarson, frænda sinn, synir Þóris flatnefs. Hét annarr þeira Þórðr Illugi, en annarr Björn. Þeir báðu hann ráðagerðar til at drepa Skútu Áskelsson, því at

hann hefði drepit föður þeira ok bróður. Þóroddr vill nú þreifa um þá, ok þóttisk ger vita, hvat þeir váru, ok þótti honum Þórðr Illugi ólíklegr til hefnda, ok bað þá koma önnur misseri í þat mund, ok sagðisk þá mundu ger vita hýbýli Víga-Skútu, ok sagðisk þá heldr mega vita, hverja meðferð hafa skyldi. Brott fara þeir at sinni brœðr, ok ætla at vísu at koma á hans fund á nefndri stund, ef nökkut mætti þeir reka réttar sinna svívirðinga. — Nú kemr Þóroddr at máli við þann, er Þorgrímr hét. Hann var Óttarsson Þorgrímssonar, ok systrungr Þórodds at frændsemi. Nú segir hann, at hann var heitbundinn í við þá brœðr, en frændr sína ok sonu Þóris flatnefs, at kunna at segja þeim nökkut af hýbýlum Víga-Skútu at Mývatni, ok ráðit þeim ráð til hefnda eftir föður sinn ok frændr, — „en mér er þaðan ókunnigt," segir hann, „at svá búnu. Nú trúi ek þér bezt at fara með mínum erendum norðr þangat, en þat skal vera með því móti ok tilstilli, at ek vil," segir Þóroddr, „at þú látir þik á skilja við einhvern húskarl minn, ok skaltu vinna á honum ok hlaupa síðan norðr til Skútu, ok biðja hann ásjá ok skaltú fíflask á Sigríði, fóstru hans, ok gefa henni margt, en tala aldri um Skútu við hana, ok far til þings at sumri ok finn mik." Þorgrímr

mælti mjök í móti, en fór þó með öllu, sem Þóroddr hafði honum boðit; vinnr nú á húskarlinum, ok hleypr nú norðr á brott á fund Skútu, ok bað hann viðtöku. En Skúta segir, at honum þótti kynlegt, at hann fór norðr þangat ok sagði sér margt vera sagt torsóttlegt frá Þóroddi. Tók þó við honum, ok var hann þar vel haldinn. Hann tekr sér brátt af at skifta við Sigríði, fóstru Skútu, ok gat ástir hennar, því at Skúta bannaði þat ekki, en þó grunaði þat um Þorgrím Skúta, at eigi myndi trúr vera. En þó var hann þar um vetrinn, en um sumarit vill hann fara til þings at hitta Þórodd. Ok nú ferr hann ok segr Þóroddi til þessa, þat er hann mátti af vita um háttu Skútu, ok þótti Þóroddi eigi fœri á um sinn. Illt þótti Þorgrími at starfa í þessu, því at Skúta var vel til hans. Þóroddr réð þeim Illuga ok Birni at fara til Ölvés ens spaka ok biðja hann ráðs at vinna Skútu. Síðan fara þeir ok finna Ölvé. Réðsk hann þegar til ferðar með þeim, ok haga svá til, at þeir koma til hýbýla Skútu um nátt, ganga þeir Illugi ok Björn í jarðhúsit með ljósi, en Ölvér var hjá jarðhúsmunnanum. Þeir ganga nú eftir jarðhúsinu, ok koma at þar, sem um festina var búit, ok nú skáru þeir festina, ok létu síga hóglega niðr hödduna. Nú lúka þeir upp jarðhúsmunnanum, ok þá

kom kaldr blær á Skútu ór jarðhúsinu ok vaknar hann við, ok stóð nú upp, ok í því bili lagði Illugi spjóti á Skútu. En Skúta hjó yfir höfuð Illuga ok í höfuð Birni ok mælti í því, at eigi hefði allir haldinorðir verit, ok nú var hann þó því sári særðr, er hann leiddi til bana. Illugi bar nú Björn bróður sinn á brott af jarðhúsinu, ok var hann mjök sárr. Ferr hann nú síðan á brott, ok þeir Ölvér allir saman, ok andaðisk Björn bráðlega af því sári, sem Skúta hafði veitt honum. Þorgrímr bauð nú Sigríði með sér at fara, en hon ásakaði hann mjök um þetta, ok kvað þá Skútu hafa ójafnt við haft, — „er hann trúði þér vel, en þú hefir nú svikit hann;“ ok þó ferr hon nú brott með honum á þeiri nátt, ok giftisk honum síðan. Nú er þat sagt, at mál var til búit um víg Skútu ok varð Þórðr Illugi sekr um vígit Skútu, ok skal hann vera utan þrjá vetr. En þeir halda upp bótum fyrir ráðin ok tilförina vígs Skútu, Þóroddr goði ok Ölvér enn spaki, sonr Þorbergs höggvinkinna. Ok váru nú sáttir at kalla.

Þótti mörgum mönnum þat eigi fyrr hafa at hendi borit, en líklegt var, um málit Skútu, at hann væri af ráðinn. En þó er þat eina satt af honum at segja, at hann var vitr maðr ok enn mesti fullhugi, ok margir gengu ekki

betr, en til jafns við hann, þótt miklir þættisk fyrir sér vera, en eigi þótti hann öllum jafnaðarmaðr vera. Höfum vér nú hér lok þessarrar frásagnar, ok þakki nú hverr, sem vert þykkir.

VÍSUSKÝRING.

Víga-Glúmr: Ek met halfs eyris[1] hverjan hrísrunn fyrir sunnan á. Víðir skógar hafa vel borgit vargfæðanda[2].

1. *eyrir*, áttundi hluti úr mörk, tvö lóð. — 2. *Vargfæðandi*, mannkenning, hér Glúmr sjálfr. (Vargr=úlfr).

NAFNASKRA

Það athugist við nafnaskrána, að ruglast hefir ein lína í umbroti í fyrra dálki á bls. 109: Fljótsheiðr vestan við — stendr í þriðju línu að neðan, en á að standa *efst* í dálkinum, sem augljóst er. — Við nafnið: Gunnsteinn — standi: Dalsmynni í stað Dalmynni. — Við nafnið: Sandfell — standi: vestan undir í stað: norðan undir.